

IV kadencja

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy posła Zbigniewa Ziobro.

(-) Adam Bielan; (-) Tadeusz Cymański; (-) Andrzej Diakonow; (-) Ludwik Dorn; (-) Jacek Falfus; (-) Szymon Giżyński; (-) Przemysław Gosiewski; (-) Wojciech Jasiński; (-) Marek Jurek; (-) Krzysztof Jurgiel; (-) Jarosław Kaczyński; (-) Lech Kaczyński; (-) Mariusz Kamiński; (-) Elżbieta Kruk; (-) Piotr Krzywicki; (-) Marcin Libicki; (-) Adam Lipiński; (-) Kazimierz Marcinkiewicz; (-) Barbara Marianowska; (-) Tomasz Markowski; (-) Antoni Męzydło; (-) Hanna Mierzejewska; (-) Marek Muszyński; (-) Maria Nowak; (-) Bolesław Piecha; (-) Marian Piłka; (-) Jerzy Polaczek; (-) Paweł Poncyłjusz; (-) Jacek Sauk; (-) Małgorzata Stryjska; (-) Marek Suski; (-) Wojciech Szarama; (-) Aleksander Szczygło; (-) Bartłomiej Szrajber; (-) Kazimierz Michał Ujazdowski; (-) Wiesław Walendziak; (-) Zbigniew Wassermann; (-) Elżbieta Więclawska; (-) Artur Zawisza; (-) Zbigniew Ziobro.

PROJEKT POSELSKI

**Projekt nowelizacji
Kodeksu karnego
wykonawczego z 1997 r.**

01 marca 2002

USTAWA

z dnia ..... 2002 r.

o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 i Nr 160, poz. 1083 i z 1999 r. Nr 83, poz. 931 oraz z 2000 r. Nr 60, poz. 701) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 § 2, art. 30, 31 użyty w różnych przypadkach wyraz „wojewódzki” zastępuje się użytym w odpowiednim przypadku wyrazem „okręgowy”;
- 2) w art. 4 § 1, art. 27, 29, 38 § 1, art. 39 § 1 i 2, art. 160 § 2, art. 173 § 2 pkt 7, art. 174 pkt 7, art. 176, w tytule Rozdziału XII, w art. 184, 187, 188, 190, 191 § 1 i 2, art. 192, w tytule Rozdziału XIX, w art. 238, 244 użyte w różnych przypadkach wyrazy „środek karny” lub „środki karne” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku i liczbie wyrazami „kara dodatkowa” lub „kary dodatkowe”;
- 3) w art. 6:
  - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazany może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem i brać w nim udział jako strona oraz wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;
  - b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli wnioski, o których mowa w § 1 i 2, oraz skargi i prośby oparte są na tych samych podstawach faktycznych, wydaje się zarządzenie o odmowie ich przyjęcia.”;
  - c) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Skargi zawierające zwroty wulgarne i obelżywe pozostawia się bez rozpoznania.
- 4) w art. 7:
  - a) w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„W sprawach dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu, kary porządkowej oraz kary dodatkowej skutkującej pozbawieniem wolności sądem właściwym jest sąd penitencjarny.”;
  - b) w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Skarga na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skazanemu w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia lub doręczenia decyzji; decyzję ogłasza się lub doręcza wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym skazanemu prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi.”;
- 5) w art. 8:
  - a) w § 1 skreśla się wyrazy „lub pełnomocnika”;
  - b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem podczas nieobecności innych osób. Korespondencja z tymi osobami nie podlega cenzurze i zatrzymaniu, a rozmowy w trakcie widzeń nie podlegają kontroli.”;

6) w art. 11 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Sąd kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg ze wzmianką o wykonalności odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia. Sąd przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego orzeczenie wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową.

§ 2. Sąd pierwszej instancji po wydaniu wyroku skazującego przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego posiadane w sprawie informacje dotyczące osoby skazanego, w tym dane o uprzedniej karalności oraz zastosowanych wobec niego środkach wychowawczych lub poprawczych, odpisy orzeczeń i opinii lekarskich oraz psychologicznych, w tym stwierdzających u skazanego uzależnienie od alkoholu, środków psychotropowych i odurzających, a po uprawomocnieniu się wyroku - na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu - również akta sądowe.”;

7) w art. 13 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na postanowienie w przedmiocie określonym w § 1 lub 2 zażalenie przysługuje również organowi określonemu w art. 2 pkt 5-10 oraz każdemu, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy.”;

8) art. 16 skreśla się;

9) w art. 19 w § 1 skreśla się wyrazy „lub pełnomocnika”;

10) art. 20 otrzymuje brzmienie:

„Art. 20. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka jednoosobowo.

§ 2. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie. Jeżeli sąd orzekający w tym samym składzie nie przychylił się do zażalenia, zostaje ono przekazane bezzwłocznie zarządzeniem wraz z aktami sprawy do sądu właściwego.

§ 3. Sąd właściwy rozpoznaje zażalenie jednoosobowo, z zastrzeżeniem, o którym mowa w § 4.

§ 4. Na postanowienie sądu okręgowego wydane w pierwszej instancji przysługuje zażalenie do sądu okręgowego orzekającego w składzie trzech sędziów.”;

11) w art. 22 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„O terminie i celu posiedzenia sądu zawiadamia się prokuratora, skazanego oraz jego obrońcę a także sądowego kuratora zawodowego w wypadkach, w których ma on prawo lub obowiązek brać w nim udział oraz, w razie potrzeby inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1.”;

12) w art. 23 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli postępowanie dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie może odbyć się w zakładzie karnym.”;

13) art. 25 otrzymuje brzmienie:

„Art. 25. § 1. Egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość przedmiotów, które powinny ulec przepadkowi, nawiązki na rzecz Skarbu

Państwa, należności sądowych oraz zobowiązań określonych w art. 47 i 52 kodeksu karnego prowadzi się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również do wykonania postanowień o zabezpieczeniu roszczeń cywilnych będących przedmiotem postępowania karnego oraz kar majątkowych.

§ 3. W pierwszej kolejności podlegają zaspokojeniu zasądzone roszczenia cywilne mające na celu naprawienie szkody oraz zadośćuczynienie pokrzywdzonemu przestępstwem.”;

14) art. 34 otrzymuje brzmienie:

„Art. 34. § 1. Sędzia penitencjarny uchyla sprzeczną z prawem decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 5 oraz, o ile dotyczy ona osoby pozbawionej wolności, decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 6.

§ 2. Na decyzję sędziego, skazanemu i organom określonym w § 1 przysługuje skarga do sądu penitencjarnego, w którego okręgu wydano decyzję.

§ 3. Przepisy art. 7 § 3-5 stosuje się odpowiednio.”;

15) w art. 38 po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Przedstawicielami podmiotów oraz osobami godnymi zaufania, o których mowa w § 1 nie mogą być osoby karane za przestępstwo umyślne, albo pozbawione władzy rodzicielskiej lub sprawowania opieki.”;

16) w art. 43 :

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tworzy się środki specjalne z przeznaczeniem na pomoc postpenitencjarną, których przychodami są środki pieniężne pochodzące z potrąceń w wysokości 20 % wynagrodzenia za pracę skazanych lub ich dochodu z pracy na własny rachunek oraz uzyskane w wyniku wykonania kary dyscyplinarnej wymienionej w art. 143 § 1 pkt 7, a także pochodzące z dotacji, darowizn, zapisów, zbiorów i innych źródeł. Ze środków tych udziela się pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych oraz ich rodzinom, jak również osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom.”,

b) w § 2 wyrazy „z funduszu pomocy postpenitencjarnej środki” zastępuje się wyrazami „ze środków specjalnych przeznaczonych na pomoc postpenitencjarną środki pieniężne”;

c) w § 3 wyrazy „tryb tworzenia funduszu pomocy postpenitencjarnej oraz przeznaczania środków z tego funduszu na taką pomoc” zastępuje się wyrazami „tryb tworzenia środków specjalnych przeznaczonych na pomoc postpenitencjarną oraz przeznaczania środków pieniężnych na taką pomoc”;

17) w art. 44 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli skazanie na grzywnę połączone jest ze skazaniem na karę pozbawienia wolności, sąd w razie nie uiszczenia grzywny przez skazanego może zlecić także administracji zakładu karnego ściąganie grzywny z należności przypadających temu skazanemu za pracę oraz z pieniędzy złożonych w depozycie zakładu.

§ 4. Tryb postępowania określony w § 3 nie ma zastosowania, jeżeli do należności w nim wymienionych zostanie skierowana egzekucja.”;

18)art. 45 otrzymuje brzmienie:

„Art. 45. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny okaże się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd może zamienić grzywnę, po uprzednim wyrażeniu zgody przez skazanego, na pracę społecznie użyteczną. Pracę społecznie użyteczną określa się w miesiącach; ustalając wymiar godzin pracy w stosunku miesięcznym sąd kieruje się wskazaniami zawartymi w art. 53 kodeksu karnego.

§ 2. Do wykonywania pracy, o której mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 35 § 1 kodeksu karnego oraz art. 53, art. 54-58, art. 61, 62 i 64-66.”;

19)w art. 46:

- a) w § 1 wyrazy „ani też nie podejmie zastępczej formy jej wykonania określonej w art. 45 i zostanie stwierdzone, że nie można jej ściągnąć w drodze egzekucji” zastępuje się wyrazami „ani też nie podejmie orzeczonej zastępczej formy jej wykonania określonej w art. 45, a egzekucja okazała się bezskuteczna”;
- b) w § 1 wyrazy „dwóm stawkom dziennym” zastępuje się wyrazami „grzywnie od 20 do 200 złotych”;
- c) w § 1 wyrazy „12 miesięcy” zastępuje się wyrazami „24 miesiące”;
- d) skreśla się § 3;

20)w art. 47:

- a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, sędzia zarządza zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.”;

- b) w § 4 wyraz „zarządzając” zastępuje się wyrazem „orzekając”;

21)w art. 49 w § 1 oraz w § 3 wyraz „ściągnięcie” zastępuje się wyrazem „wykonanie”;

22)w art. 50 w § 1 wyraz „uiszczenia” zastępuje się wyrazem „wykonania”;

23)w art. 51 po wyrazach „sąd może, w” dodaje się wyraz „wyjątkowych”, natomiast po kropce dodaje się drugie zdanie w brzmieniu: „Kwota umorzona grzywny nie może przekroczyć 1200 złotych.”;

24)w art. 53 w § 1 wyrazy „polega na wykonywaniu przez skazanego wyznaczonej mu pracy oraz innych nałożonych obowiązków w warunkach ograniczonej wolności. Ma ono” zastępuje się wyrazem „ma”;

25)w art. 57:

- a) skreśla się oznaczenie „§ 1” i dodaje się zdanie trzecie w brzmieniu:

„Udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu sądu jest obowiązkowy.”;

- b) skreśla się § 2 ;

26)po art. 57 dodaje się art. 57¹ w brzmieniu:

„Art. 57¹. § 1. Rozpoczęcie odbywania kary orzeczonej na podstawie art. 35 § 1 kodeksu karnego następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary orzeczonej na podstawie art. 35 § 2 kodeksu karnego następuje w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu z wynagrodzenia za pracę.”;

- 27)w art. 59 w § 1 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy „a nadto wskazując, z jakich składników wynagrodzenia za pracę i w jaki sposób należy ich dokonywać.”;
- 28)w art. 61:
- a) w § 1 wyrazy „o których mowa w art. 75 § 1 pkt 3-9 kodeksu karnego” zastępuje się wyrazami „o których mowa w art. 36 § 1 i 75 § 1 i 2 kodeksu karnego”,
  - b) § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć orzeczoną liczbę godzin wykonywanej pracy w stosunku miesięcznym lub wysokość miesięcznych potrąceń z wynagrodzenia za pracę, jednak nie więcej niż do granicy ustawowego minimum określonego w art. 35 § 1 i 2 kodeksu karnego.”;
- 29)w art. 62 w § 2 wyrazy „art. 336 § 3 i 4” zastępuje się wyrazami „art. 344 § 3 i 4”;
- 30)w art. 63 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:
- „§ 2. Sąd może udzielić przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności do roku ze względów, o których mowa w art. 62 § 1.
§ 3. Przepisy art. 62 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”;
- 31)po art. 63 dodaje się art. 63¹ w brzmieniu:
„Art. 63¹. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może zmienić formę obowiązku wykonywania pracy, przyjmując 20 godzin pracy na cele społeczne za równoważne 10% wynagrodzenia za pracę; orzeczona praca nie może przekroczyć 40 godzin w stosunku miesięcznym.”;
- 32)art. 64 otrzymuje brzmienie:
„Art. 64. W razie niewykonania pełnego wymiaru pracy albo nie dokonania całości potrąceń z wynagrodzenia za pracę lub niewykonania innych obowiązków związanych z karą ograniczenia wolności w okresie, na jaki karę tę orzeczono – sąd orzeka o tym, czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele tej kary, chyba że chodzi o obowiązek naprawienia szkody.”;
- 33)w art. 65:
- a) § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Jeżeli skazany uchyła się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zamienia ją na zastępczą karę grzywny, przyjmując jeden dzień kary ograniczenia wolności za równoważny grzywnie w wysokości od 10 do 100 złotych; sąd określa w takim wypadku wysokość grzywny biorąc pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe. Uchylaniem się może być również uporczywe naruszanie ciężących na nim obowiązków, jak również uchylenie się od dozoru.
  - b) w § 2 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy „a następnie orzeka jej wykonanie.”;
  - c) w § 3 wyraz „zarządza” zastępuje się wyrazem „orzeka”;
- 34)art. 66 otrzymuje brzmienie:
„Art. 66. § 1. Wniosku skazanego lub jego obrońcy o zwolnienie od reszty kary ograniczenia wolności złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania

poprzedniego postanowienia w tym przedmiocie nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 2. Zwalniając skazanego od reszty kary ograniczenia wolności, sąd zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.”;

35) w art. 69 w pkt 4 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
„5) zakłady karne dla młodocianych recydywistów penitencjarnych.”

36) art. 71 otrzymuje brzmienie:

„Art. 71. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć, zgodnie z ustalonymi w niniejszym kodeksie celami wykonywania kary pozbawienia wolności i z ustalonymi zasadami klasyfikacji skazanych, zakłady karne inne niż wymienione w art. 69 i art. 70 § 1 lub ustalić inny niż określony w art. 81 system wykonywania kary, uwzględniając potrzeby w zakresie opracowania nowych środków i metod oddziaływania penitencjarnego na skazanych.”;

37) w art. 72 § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy, znosi oraz określa przeznaczenie zakładów karnych, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie, a także potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich kategorii skazanych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne dla odbywających karę aresztu wojskowego, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie oraz konieczność zapewnienia warunków szkolenia wojskowego osób w nich przebywających.”;

38) w art. 76:

a) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Komisja penitencjarna, oprócz zadań wymienionych w § 1 pkt 1-4 oraz w art. 74 § 2, i art. 164 § 1:

1) kwalifikuje skazanych do nauczania w szkołach i na kursach,

2) kwalifikuje skazanych, o których mowa w art. 84 § 2, do zakładów karnych dla młodocianych oraz skazanych, o których mowa w art. 96 § 4, do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych,

3) kwalifikuje skazanych jako stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego oraz dokonuje, co najmniej raz na sześć miesięcy, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie,

4) weryfikuje indywidualne programy oddziaływania albo indywidualne programy terapeutyczne, a także kieruje i wycofuje skazanych z oddziałów terapeutycznych,

5) wyraża opinie w sprawach przyznania skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego lub otwartego nagród, o których mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wówczas gdy są one udzielane:

a) po raz pierwszy,

b) po przerwie trwającej dłużej niż sześć miesięcy,

c) po powstaniu istotnych zmian w sytuacji prawnej lub rodzinnej skazanego,

- 6) wyraża opinie w sprawach:
- a) przyznania nagród, o których mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego,
  - b) projektu porządku wewnętrznego zakładu karnego oraz zmiany tego porządku,
  - c) innych przekazanych jej przez dyrektora,
- 7) podejmuje decyzję w sprawie korzystania przez skazanego z uprawnień określonych w art. 107 oraz zwalnia z obowiązku pracy, na podstawie art. 121 § 4.”
- b) dodaje się § 3 w brzmieniu:
- „§ 3. W wypadku określonym w § 2 decyzję komisji penitencjarnej może uchylić również dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego, dyrektor okręgowy a także Dyrektor Generalny Służby Więziennej.”;
- 39) po art. 79 dodaje się art. 79¹-79² w brzmieniu:
- „Art. 79¹. § 1. Przy przyjęciu do zakładu karnego skazany jest obowiązany podać dane osobowe, poinformować o zmianie danych osobowych oraz podać informacje o miejscu zameldowania lub przebywania bez zameldowania, informacje o uprzedniej karalności, o stanie zdrowia, a także o ciężących na nim zobowiązaniach alimentacyjnych.
- § 2. Skazany jest obowiązany przekazać do depozytu dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.
- Art. 79². § 1. Skazanego przyjętego do zakładu karnego umieszcza się w celi przejściowej, na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni, dla poddania go wstępnym badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym oraz zapoznania z podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi wykonywania kary pozbawienia wolności i porządkiem wewnętrznym zakładu karnego.
- § 2. Umieszczenia w celi przejściowej nie stosuje się do skazanego przetransportowanego z innego zakładu karnego albo aresztu śledczego, jeżeli był już poddany badaniom i zabiegom, o których mowa w § 1.
- § 3. Skazanego informuje się o obliczonym okresie wykonywania kary. Przyjęcie informacji do wiadomości skazany potwierdza podpisem.”;
- 40) w art. 80 dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:
- „§ 4. Pierwszy dzień kary kończy się dnia następnego od jej rozpoczęcia.
- § 5. Jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, dzień zakończenia wykonania poprzedniej kary jest dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej.”;
- 41) w art. 81 dotychczasową treść oznacza się jako § 1, po wyrazie „wolności” dodaje się wyrazy „oraz zastępczą karę pozbawienia wolności” oraz dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:
- „§ 2. Osobę odbywającą karę orzeczoną za wykroczenie albo karę porządkową, a także osobę, wobec której stosowany jest środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, kieruje się do zwykłego systemu odbywania kary, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za skierowaniem do innego systemu.

§ 3. Jeżeli wobec skazanego wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczona za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu, to w czasie wykonywania tej kary lub kary dodatkowej skazany pozostaje w takim systemie wykonywania kary, do jakiego został skierowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.”;

42)w art. 82 w § 2 dodaje się pkt 8 i 9 w brzmieniu:

„8) stopień uzależnienia od alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych,

9) charakter popełnionego przestępstwa oraz jego społeczną szkodliwość.”;

43)w art. 84:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 21 roku życia; w uzasadnionych wypadkach skazany może odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 21 roku życia.”,

b) w § 2 skreśla się wyrazy „za swoją zgodą”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Młodocianych, którym pozostał okres co najmniej dwóch lat do nabycia prawa do ubiegania się o warunkowe zwolnienie lub sprawiających trudności wychowawcze, poddaje się badaniom psychologicznym; przepisy art. 83 stosuje się odpowiednio.”;

44)po art. 86 dodaje się art. 86¹ w brzmieniu:

„Art. 86¹. W zakładzie karnym dla młodocianych recydywistów penitencjarnych odbywają karę młodociani skazani za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności oraz ukarani za wykroczenia umyślne zasadniczą lub zastępczą karą aresztu, którzy uprzednio odbywali już takie kary lub karę aresztu wojskowego za umyślne przestępstwa lub wykroczenia, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla młodocianych.”;

45)w art. 87 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, tryb przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy zakładach karnych oraz szczegółowe zasady organizowania i działania tych placówek, uwzględniając sytuacje, o których mowa w § 3-4, a także potrzeby w zakresie zabezpieczenia prawidłowego rozwoju dziecka.”;

46)po art. 87 dodaje się art. 87¹ w brzmieniu:

„Art. 87¹. § 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących pieczę nad dzieckiem do lat 15, do której wykonywania zobowiązani są rodzice, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których te dzieci przebywają.

§ 2. Skazani sprawujący pieczę nad dziećmi, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powinni być w miarę możliwości osadzeni w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.”;

47)w art. 88 skreśla się § 3;

48)po art. 88 dodaje się art. 88¹-88² w brzmieniu:

„Art. 88¹. § 1. Skazanego, o którym mowa w art. 76 § 1¹ pkt 3 osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się do skazanego, który:

1) popełnił przestępstwo, w szczególności:

- a) zamachu na niepodległość lub integralność państwa, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, konstytucyjny ustroj państwa lub jego naczelné organy albo na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) ze szczególnym okrucieństwem,
- c) wzięcia lub przetrzymania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika,
- d) uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego,
- e) z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwo palnych,
- f) w zorganizowanej grupie albo w związku mającym na celu popełnienie przestępstw,

2) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że:

- a) był organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,
- b) dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub inną osobę zatrudnioną w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,
- c) był sprawcą gwałtu albo znęcał się nad skazanym, ukaranym lub tymczasowo aresztowanym,
- d) uwolnił się lub usiłował uwolnić się z zakładu karnego typu zamkniętego lub aresztu śledczego albo podczas konwojowania poza terenem takiego zakładu lub aresztu

- i którego właściwości, warunki osobiste, motywacje, sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym lub stopień demoralizacji stwarzają poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu.

Art. 88². W zakładzie karnym typu zamkniętego skazani, o których mowa w art. 88¹ § 2 podlegają następującym rygorom:

1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne,

2) cele mieszkalne pozostają zamknięte całą dobę i są częściej kontrolowane niż te, w których osadzeni są skazani, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1¹ pkt 3,

- 3) skazani mogą uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego tylko w oddziale, w którym są osadzeni,
- 4) poruszanie się skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb,
- 5) skazanych poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do cel,
- 6) spacer skazanych odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem,
- 7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 ze skazanymi określa każdorazowo dyrektor zakładu karnego,
- 8) widzenia skazanych odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. Skazani nie mogą korzystać z widzeń w obecności skazanych, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1¹ pkt 3,
- 9) korespondencja skazanych podlega cenzurze administracji zakładu karnego, za wyjątkiem korespondencji, o której mowa w art. 8 § 3, art. 102 pkt 11 i art. 103 § 1, która może podlegać jedynie nadzorowi. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje o zatrzymaniu korespondencji, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu, informując o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego,
- 10) skazani nie mogą korzystać z własnej odzieży.”;

49)w art. 89

- a) po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:
„§ 2¹. Skazanego na karę od 10 do 25 lat pozbawienia wolności można przenieść do zakładu karnego typu półotwartego po odbyciu przez niego co najmniej dwóch trzecich kary, a do zakładu typu otwartego, po odbyciu przez niego co najmniej trzech czwartych kary.”
- b) § 3 otrzymuje następujące brzmienie:
„§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, jeżeli sąd nie wyłączył możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia, można przenieść do zakładu karnego typu półotwartego po odbyciu przez niego co najmniej 20 lat, a do zakładu typu otwartego – po odbyciu przez niego co najmniej 25 lat kary.”;

50)w art. 90 po pkt 5 dodaje się pkt 6-10 w brzmieniu:

- „6) korespondencja skazanych podlega ~~nadzorowi~~ cenzurze administracji zakładu karnego,
- 7) skazani mogą korzystać z dwóch widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora zakładu karnego, wykorzystać je jednorazowo,
- 8) widzenia skazanych podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń podlegają kontroli administracji zakładu karnego,
- 9) rozmowy telefoniczne skazanych podlegają ~~nadzorowi~~ kontroli administracji zakładu karnego,

- 10) otrzymywane i przesyłane przez skazanych paczki podlegają kontroli administracji zakładu karnego.”;
- 51)w art. 91:
- a) pkt 7 otrzymuje brzmienie:
„7) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego.”;
  - b) dodaje się pkt 8-11 w brzmieniu:
„8) widzenia skazanych podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego,
9) rozmowy telefoniczne skazanych mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego,
10) otrzymywane i przesyłane przez skazanych paczki podlegają kontroli administracji zakładu karnego.”;
11) skazani mogą korzystać z trzech widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora zakładu karnego, wykorzystać je jednorazowo,
- 52)po art. 91 dodaje się art. 91¹ w brzmieniu:
„Art. 90¹. W zakładach karnych dla młodocianych typu zamkniętego i półotwartego skazani mają ponadto prawo do dodatkowego widzenia w miesiącu.”;
- 53)w art. 92 skreśla się pkt 9 i dodaje się pkt 10-15 w brzmieniu:
„10) korespondencja skazanych może podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego,
11) skazany może korzystać z nieograniczonej liczby widzeń,
12) widzenia skazanych mogą podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego,
13) rozmowy telefoniczne skazanych mogą podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego,
14) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie,
15) otrzymywane i przesyłane przez skazanych paczki mogą być kontrolowane przez administrację zakładu karnego.”;
- 54)w art. 94 wyrazy „o ile nie zachodzą warunki określone w art. 88 § 3” zastępuje się wyrazami „chyba, że szczególne względy przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym innego typu”;
- 55)w art. 95 § 4 otrzymuje brzmienie:
„§ 4. Jeżeli zachodzą warunki określone w art. 96, skazanego przenosi się do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Skazanego dorosłego przenosi się do odbywania kary w systemie zwykłym, jeżeli nie przestrzega on wymagań ustalonych w programie oddziaływania.”;
- 56)w art. 96 dotychczasową treść oznacza się jako § 1, przed wyrazami „zaburzeniami psychicznymi” dodaje się wyraz „niepsychotycznymi” oraz dodaje się § 2-4 w brzmieniu:
„§ 2. W systemie terapeutycznym odbywają karę również skazani, o których mowa w art. 94 kodeksu karnego.

§ 3. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, w oddziale terapeutycznym mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą.

§ 4. Karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.”;

57)w art. 99 skreśla się wyrazy „według zasad przewidzianych dla osób ukaranych karą aresztu, w pomieszczeniach do tego przeznaczonych” oraz dodaje się przecinek i wyrazy „w systemie zwykłym, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem do innego systemu”;

58)w art. 102:

a) w pkt 1 wyrazy „opieki lekarskiej i sanitarnej” zastępuje się wyrazami „świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny”;

b) w pkt 9 skreśla się kropkę i po przecinku dodaje się wyrazy: „oprócz książki zdrowia i historii choroby.”

59)w art. 105:

a) w § 1 po wyrazie „należy” dodaje się przecinek oraz wyrazy „w granicach, w jakich nie sprzeciwia się to warunkom odbywania przez niego kary pozbawienia wolności,”

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2, w szczególności nadzór nad widzeniami, cenzura korespondencji lub jej zatrzymanie, kontrolowanie rozmów w trakcie widzeń i telefonicznych, są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę, a także od wymogów indywidualnego oddziaływania.

§ 4. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania korespondencji w zakładach karnych typu zamkniętego i półotwartego, a w zakładach karnych typu otwartego, także cenzurowania korespondencji oraz kontrolowania rozmów w trakcie widzeń i telefonicznych, z wyjątkiem wypadków określonych w art. 8 § 3, 102 pkt 11 i 103 § 1, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub ochrona interesu społecznego, informując o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Dyrektor zakładu karnego może zezwolić na przekazanie skazanemu ważnej wiadomości zawartej w zatrzymanej korespondencji.”

c) dodaje się § 5 i 6 w brzmieniu:

„§ 5. Dołączonych do akt osobowych kopii korespondencji przed jej ocenzurowaniem oraz korespondencji zatrzymanej nie udostępnia się skazanemu.

§ 6. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania otrzymywanych i przesyłanych przez skazanych paczek lub ich zniszczenia, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub ochrona interesu społecznego, informując o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Zniszczenie paczek odbywa się na podstawie odrębnych przepisów.”;

60)po art. 105 dodaje się art. 105¹-105² w brzmieniu:

„Art. 105¹. § 1. Widzenie trwa 60 minut. W tym samym dniu skazanemu udziela się tylko jednego widzenia.

§ 2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż dwie osoby pełnoletnie. Liczba osób niepełnoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby do lat 15 mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 3. Skazani, o których mowa w art. 87¹, mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

§ 4. Widzenie z osobą nie będącą członkiem rodziny lub inną niż rodzina osobą bliską, skazany może otrzymać za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego.

§ 5. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku.

§ 6. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych przez odwiedzających na terenie zakładu karnego.

§ 7. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad odbywania widzenia, może być ono przerwane lub zakończone przed czasem.

§ 8. Zasady odbywania widzeń podaje się do wiadomości, w formie ogłoszenia, osobom odwiedzającym w miejscu dostępnym dla odwiedzających.

§ 9. Ograniczenia wynikające z § 1, 2 i 5 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z osobami wymienionymi w art. 8 § 3 i art. 105 § 2.

Art. 105². § 1. Skazany w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego ma prawo korzystać, na własny koszt, z samoinkasującego aparatu telefonicznego; w zakładzie karnym typu zamkniętego dyrektor może wyrazić zgodę na skorzystanie przez skazanego na własny koszt z samoinkasującego aparatu telefonicznego, jeżeli przemawiają za tym szczególne okoliczności.

§ 2. W uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego może zezwolić skazanemu na skorzystanie z innego, niż określony w § 1, aparatu na koszt abonenta lub skazanego, a jeżeli skazany nie posiada środków pieniężnych, na koszt zakładu karnego.

§ 3. W wypadkach zagrożenia społeczeństwa albo zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu karnego dyrektor zakładu karnego może każdorazowo lub na czas określony pozbawić skazanego uprawnień, o którym mowa w § 1.”;

61)w art. 106 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii odpowiednich władz duchownych kościołów i innych związków wyznaniowych, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych w zakładach karnych, mając na względzie potrzebę zapewnienia warunków dla indywidualnego i zbiorowego uczestnictwa skazanych w nabożeństwach i spotkaniach.”;

62)w art. 108 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Skazany jest obowiązany poinformować niezwłocznie przełożonych o zagrożeniach dla bezpieczeństwa osobistego jego lub innych osadzonych oraz unikać tych zagrożeń.”;

63)w art. 109 w zdaniu drugim wyrazy „nie mniej niż 3200 kalorii” zastępuje się wyrazami „do lat 18 nie mniej niż 2800 kcal”;

64)art. 110 otrzymuje brzmienie:

„Art. 110. § 1. Skazanego osadza się w wieloosobowej lub jednoosobowej celi mieszkalnej. Powierzchnia celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

§ 2. Urządzenia sanitarne w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego mogą być usytuowane poza celami mieszkalnymi.”;

65)po art. 110 dodaje się art. 110¹ w brzmieniu:

„Art. 110¹. § 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest uczestnikiem, artykuły żywnościowe i wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego, może zezwolić skazanemu na posiadanie w celi sprzętu audiowizualnego, komputerowego oraz innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia lub będących wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego.

§ 3. Skazany nie może posiadać w celi albo przekazywać do depozytu w trakcie pobytu w zakładzie karnym przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek albo utrudniają konwojowanie. Przedmioty te przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego.

§ 4. Skazany nie może posiadać, poza depozytem, środków łączności oraz przedmiotów i dokumentów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym.”;

66)w art. 111

a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i po wyrazie „oraz” dodaje się przecinek oraz wyrazy „stosownie do potrzeby”,

b) dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach, skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa.”;

67)w art. 112:

- a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„Skazani, o których mowa w art. 87 § 3 i 4 mają prawo do korzystania z dłuższego spaceru.”,
- b) dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. W razie naruszenia przez skazanego ustalonego sposobu odbywania spaceru, spacer może być zakończony przed czasem.”;

68)art. 113 otrzymuje brzmienie:

„Art. 113. § 1. Skazany jest obowiązany przekazać do depozytu środki pieniężne i przedmioty wartościowe posiadane w zakładzie karnym.

§ 2. Do dyspozycji skazanego pozostają środki pieniężne i przedmioty wartościowe pozostałe po wywiązaniu się z ciążących na nim zobowiązań objętych egzekucją.

§ 3. Środki pieniężne, o których mowa w § 2, skazany może przekazać na wybrany rachunek bankowy, książeczkę oszczędnościową lub pozostawić w depozycie.

§ 4. Na pisemny wniosek skazanego i na jego koszt, przekazuje się środki pieniężne i przedmioty wartościowe, pozostające do jego dyspozycji, na rzecz określonych osób, instytucji i organizacji; w uzasadnionych wypadkach koszty przekazania może pokryć zakład karny.

§ 5. Na pisemny wniosek skazanego wydaje się mu z depozytu przedmioty wartościowe, jeżeli nie zakłóca to ustalonego w zakładzie karnym porządku i nie narusza uprawnień innych osób.

§ 6. Wolne od egzekucji są:

- 1) zapomogi przyznawane skazanemu przez dyrektora zakładu karnego,
- 2) środki pieniężne, otrzymane przez skazanego w danym miesiącu, w wysokości 10% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

§ 7. W wypadku zezwolenia na czasowe opuszczenie przez skazanego zakładu karnego lub udzielenia mu przepustki, na jego pisemny wniosek, dokonuje się wypłaty pozostających do jego dyspozycji środków pieniężnych.”;

69)po art. 113 dodaje się art. 113¹ w brzmieniu:

„Art. 113¹. § 1. Skazany ma prawo co najmniej dwa razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, za środki pieniężne pozostające do jego dyspozycji w depozycie. Skazani, o których mowa w art. 87 § 3 i 4 mają prawo do dokonywania dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych.

§ 2. Skazanemu umożliwia się dokonanie pierwszego zakupu nie później niż trzeciego dnia roboczego po przyjęciu do zakładu karnego.

§ 3. Skazany ma prawo otrzymać trzy razy w roku paczkę z żywnością o ciężarze nie przekraczającym wraz z opakowaniem 5 kg. W uzasadnionym wypadku skazany może otrzymać paczkę przekraczającą dopuszczalny ciężar.

§ 4. Skazany może za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego, otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny, a po pozytywnym zaopiniowaniu

przez lekarza - również z lekami; wydawanie leków odbywa się na zasadach ustalonych przez lekarza.

§ 5. Paczki podlegają kontroli w obecności skazanego. W paczkach nie mogą być dostarczane artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich substancji, jak też artykuły w opakowaniach utrudniających kontrolę ich zawartości.

§ 6. Artykuły żywnościowe, uznane przez lekarza lub innego upoważnionego pracownika służby zdrowia zakładu karnego za nie nadające się do spożycia, podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

§ 7. Dyrektor zakładu karnego może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwolić skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i otrzymywanie paczek o większym ciężarze.”;

70)art. 115 otrzymuje brzmienie:

„Art. 115. § 1. Skazanym zapewnia się bezpłatnie: świadczenia zdrowotne i artykuły sanitarne, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

§ 2. Leki wydaje się skazanym bezpłatnie, za częściową odpłatnością lub odpłatnie na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

§ 3. Świadczenia zdrowotne udzielane są skazanym przede wszystkim przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności. Pozawięzienne publiczne zakłady opieki zdrowotnej współdziałają ze służbą zdrowia w zakładach karnych w zapewnieniu skazanym świadczeń zdrowotnych, gdy konieczne jest w szczególności:

- 1) natychmiastowe udzielenie świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego,
- 2) przeprowadzenie specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji skazanego,
- 3) zapewnienie świadczeń zdrowotnych skazanemu, który korzysta z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 4. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu opinii lekarza może zezwolić skazanemu, na jego koszt, na leczenie przez wybranego przez niego lekarza oraz na korzystanie z dodatkowych leków i innych środków medycznych.”;

71)w art. 116:

- a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i w pkt 3 dodaje się wyrazy „a skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, dodatkowo - udzielania osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach w jakich się wychowywał oraz wykonywania zleconych przez psychiatrę lub psychologa czynności niezbędnych dla potrzeb badania,” oraz pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) poddania się sfotografowaniu dla celów identyfikacyjnych,”,

- b) dodaje się § 2-6 w brzmieniu:

„§ 2. W wypadkach uzasadnionych względami porządku lub bezpieczeństwa skazany podlega kontroli osobistej. Z tych samych względów kontroli

podlegają również cele i inne pomieszczenia, w których skazany przebywa, znajdujące się w nich przedmioty, a także przedmioty jemu dostarczane lub przekazywane przez niego innej osobie. Kontrolę celi i innych pomieszczeń przeprowadza się podczas nieobecności skazanych.

§ 3. Kontrola osobista polega na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny i obuwia, a także przedmiotów posiadanych przez skazanego. Oględziny ciała oraz sprawdzenie odzieży i obuwia przeprowadza się w pomieszczeniu, podczas nieobecności osób postronnych oraz osób odmiennej płci i dokonywane są za pośrednictwem osoby tej samej płci.

§ 4. Kontrola może być przeprowadzona w każdym czasie. W razie konieczności dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

§ 5. Znalezione w czasie kontroli przedmioty, których skazany nie może posiadać, podlegają zatrzymaniu, zaś przedmioty, których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyła się na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego. Przedmioty i notatki, których właściciela nie ustalono podlegają zniszczeniu, pieniądze zaś oraz przedmioty wartościowe przekazuje się na rzecz Skarbu Państwa albo na pomoc postpenitencjarną.

§ 6. Decyzje w sprawach, o których mowa w § 4 i 5, podejmuje dyrektor zakładu karnego. Ze zniszczenia przedmiotów i notatek oraz przekazania pieniędzy i przedmiotów wartościowych sporządza się protokół.”;

72)po art. 116 dodaje się art. 116¹ w brzmieniu:

„Art. 116¹. Skazanemu nie wolno:

- 1) uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody właściwych przełożonych,
- 2) posługiwać się wyrazami lub zwrotami wulgarnymi, obelżywymi albo gwarą przestępców,
- 3) uprawiać gier hazardowych,
- 4) spożywać alkoholu oraz używać środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- 5) odmawiać przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego a także powodować u siebie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów – w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania,
- 6) porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałoby to ustalony w zakładzie karnym porządek,
- 7) samowolnie zmieniać celi mieszkalnej, miejsca wyznaczonego do spania, stanowiska pracy i miejsca wykonywania zleconej czynności,
- 8) zmieniać wyglądu zewnętrznego w sposób utrudniający identyfikację, w szczególności poprzez zgolenie lub zapuszczenie przez skazanego włosów, brody lub wąsów albo zmianę ich koloru chyba, że uzyska na to zgodę dyrektora zakładu karnego.”;

- 73)w art. 117 po wyrazie „rehabilitacji” dodaje się przecinek oraz wyrazy „na wniosek lekarza lub psychologa stwierdzającego uzależnienie,”
- 74) art. 118 otrzymuje brzmienie:
„Art. 118. § 1. W wypadku, gdy wykonanie kary pozbawienia wolności może zagrażać życiu skazanego lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo, dyrektor zakładu karnego, na wniosek lekarza, powiadamia o tym sąd penitencjarny.
§ 2. W wypadku, gdy życiu skazanego grozi poważne niebezpieczeństwo, stwierdzone przez co najmniej dwóch lekarzy można dokonać koniecznego zabiegu lekarskiego, nie wyłączając chirurgicznego, nawet mimo sprzeciwu skazanego.
§ 3. W wypadku sprzeciwu skazanego o dokonaniu zabiegu orzeka sąd penitencjarny.
§ 4. W nagłym wypadku, jeżeli zachodzi bezpośrednio niebezpieczeństwo śmierci skazanego, o konieczności zabiegu decyduje lekarz.”;
- 75)w art. 119 w § 1 dodaje się drugie zdanie w brzmieniu:
„Okresu leczenia spowodowanego samouszkodzeniem nie zalicza się na poczet odbywania kary pozbawienia wolności.”;
- 76)w art. 120 w § 1 wyrazy „dyrektor tego zakładu może wydać orzeczenie o obowiązku skazanego naprawienia” zastępuje się wyrazami „dyrektor tego zakładu może zobowiązać skazanego do naprawienia”, a wyrazy „orzeczenie wraz z uzasadnieniem” zastępuje się wyrazami „decyzję dyrektora wraz z uzasadnieniem”;
- 77)art. 121 otrzymuje brzmienie:
„Art. 121. § 1. Skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy. Skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy albo umożliwia się skazanemu wykonywanie pracy zarobkowej w ramach umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy o pracę nakładczą.
§ 2. Zatrudnienie skazanego następuje za zgodą i na warunkach określonych przez dyrektora zakładu karnego.
§ 3. Nieprzestrzeganie przez skazanego lub zatrudniającego warunków zatrudnienia, określonych przez dyrektora zakładu karnego, stanowi podstawę cofnięcia zgody. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego i podmiot zatrudniający.
§ 4. Dyrektor zakładu karnego może cofnąć zgodę na zatrudnienie skazanego lub wykonywanie przez niego pracy zarobkowej z przyczyn związanych z funkcjonowaniem zakładu karnego, a zwłaszcza z jego bezpieczeństwem. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego oraz zatrudniającego.
§ 5. Zdolność skazanego do pracy oraz w miarę potrzeby rodzaj, warunki i czas pracy określa lekarz.
§ 6. Z obowiązku pracy można zwolnić skazanego kształcącego się lub z innych ważnych powodów.
§ 7. W stosunku do skazanych pracujących stosuje się w odpowiednim zakresie przepisy prawa pracy.

§ 8. Skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności odbywający karę w zakładzie karnym typu zamkniętego może wykonywać pracę wyłącznie na terenie zakładu karnego.”;

78)w art. 122 w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy, zatrudnienie przy pracach szkodliwych dla zdrowia wymaga jego pisemnej zgody.”;

79)po art. 122 dodaje się art. 122¹ w brzmieniu:

„Art. 122¹. § 1. Skazanego instruuje się o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, szkoli w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznaje z podstawowymi zasadami i normami pracy oraz zasadami wynagradzania za pracę.

§ 2. Skazany jest obowiązany pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny i regulaminu pracy, przepisów porządkowych, przeciwpożarowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dbać o porządek w miejscu pracy jak również o stan obsługiwanych maszyn i urządzeń.

§ 3. Do wykonywania zadań związanych z zatrudnieniem dyrektor zakładu karnego może wyznaczyć funkcyjnych spośród skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.”;

80)art. 123 otrzymuje brzmienie:

„Art. 123. § 1. Praca skazanego jest odpłatna, z zastrzeżeniem art. 123¹. Zasady wynagradzania za pracę ustala się w umowie zawieranej przez dyrektora zakładu karnego lub przez skazanego.

§ 2. Wynagrodzenie przysługujące skazanemu, zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie co najmniej 50 % najniższego miesięcznego wynagrodzenia określonego na podstawie kodeksu pracy, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy.

§ 3. Skazanemu wynagrodzenie przysługuje tylko za pracę wykonaną.

§ 4. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy jedynie w wypadku, gdy był gotów do jej wykonania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących zatrudniającego.

§ 5. Zatrudniający może na czas przestoju powierzyć skazanemu, za zgodą dyrektora zakładu karnego, inną odpowiednią pracę, za której wykonanie przysługuje wynagrodzenie przewidziane za tę pracę.

§ 6. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas przestoju spowodowanego warunkami atmosferycznymi jedynie w wypadku, gdy tak stanowią postanowienia umowy o zatrudnieniu skazanych.”;

81)po art. 123 dodaje się art. 123¹ w brzmieniu:

„Art. 123¹. § 1. Za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej lub za prace porządkowe na rzecz samorządu terytorialnego, w wymiarze nie przekraczającym 90 godzin miesięcznie, wynagrodzenie skazanemu nie przysługuje.

§ 2. Skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach publicznych na rzecz organów administracji

publicznej, organów samorządu terytorialnego oraz przy pracach wykonywanych na cele charytatywne, a także przy pracach porządkowych i pomocniczych wykonywanych na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.

§ 3. W celu przyuczenia do wykonywania pracy, skazanemu za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie nieodpłatnej pracy w przywieziennych zakładach pracy, przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody.”;

82)w art. 124:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na podstawie skierowania do pracy lub umowy o pracę nakładczą przysługuje po roku nieprzerwanej pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, a skazanemu zatrudnionemu nieodpłatnie - 14 dni zwolnienia od pracy, bez prawa do wynagrodzenia. Skazany nie może zrzec się prawa do zwolnienia od pracy.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Skazany w okresie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia od pracy, o których mowa w § 1 i 2, korzysta z uprawnień do:

- 1) dodatkowego lub dłuższego widzenia,
- 2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym,
- 3) dłuższych spacerów,
- 4) pierwszeństwa lub częstszego udziału w zajęciach kulturalno-
oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego.

§ 4. Zakres uprawnień, o których mowa w § 3, określa dyrektor zakładu karnego indywidualnie dla każdego skazanego.”;

83)art. 125 otrzymuje brzmienie:

„Art. 125. § 1. Skazany otrzymuje w całości, bez potrąceń w wysokości 20% na pomoc, o której mowa w art. 43, dodatki za pracę uciążliwą, niebezpieczną lub szkodliwą dla zdrowia, nagrody regulaminowe i przysługujące mu z tytułu zatrudnienia, premie za oszczędność surowca, wynagrodzenie za racjonalizatorstwo i wynalazczość oraz wynagrodzenie za pracę wykonywaną ponad określoną normę pracy lub normę czasu pracy.

§ 2. Z części wynagrodzenia za pracę lub dochodu z pracy na rachunek własny, przysługującej skazanemu wolne jest w każdym czasie od egzekucji i potrąceń 60%.”;

84)art. 126 otrzymuje brzmienie:

„Art. 126. § 1. Ze środków finansowych otrzymywanych przez skazanego gromadzi się środki pieniężne, przekazywane skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, przeznaczone na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie, do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.

§ 2. Gromadzeniu podlega:

- 1) 50% kwoty zdeponowanej przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników,
- 2) 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników,
- 3) 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego nie wymienionych w pkt 1 i 2 jednak nie więcej niż kwota 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

§ 3. Gromadzenia kwot, określonych w pkt 2 i 3, dokonuje się po potrąceniu należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 4. Zgromadzona kwota podlega każdorazowo uzupełnieniu przy wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników. Uzupełnienia dokonuje się z wpływów pieniężnych skazanego uzyskanych od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ogłoszenia wzrostu.”;

85)w art. 127 wyrazy „art. 123 § 2 i 3” zastępuje się wyrazami „art. 123¹ § 1, 2 i 3”;

86)w art. 129 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, w szczególności zasady zatrudniania skazanych, z uwzględnieniem rodzajów zatrudnienia, zasad wynagradzania skazanych zatrudnionych odpłatnie na podstawie skierowania do pracy, udzielanie skazanym zwolnień od pracy lub urlopów wypoczynkowych, przyczyny i sposób usprawiedliwiania niewykonywania pracy oraz dokumentowanie.”;

87)w art. 130:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie obowiązkowe w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum, a także nauczanie w zakresie ponadpodstawowym (ponadgimnazjalnym) i na kursach zawodowych.”;

b) w § 3 po wyrazie „podstawowej” dodaje się wyrazy „i gimnazjum”;

88)art. 134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 134. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb prowadzenia nauczania w zakładach karnych oraz zasady odpłatności za pracę skazanych w warsztatach szkolnych i pracę wykonywaną przez skazanych odbywających praktyczną naukę zawodu, zapewniając skazanym możliwość uzyskania wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych oraz sposób obliczania wynagrodzenia za pracę wykonywaną w czasie praktycznej nauki zawodu.”;

89)w art. 136 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Do wykonywania zadań związanych z zajęciami kulturalno-oświatowymi, sportowymi lub wychowania fizycznego dyrektor zakładu karnego może wyznaczyć funkcyjnych spośród skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.”;

90) po art. 136 dodaje się art. 136¹ w brzmieniu:

„Art. 136¹. § 1. W zakładach karnych można zezwolić na dobrowolne gromadzenie przez skazanych środków finansowych przeznaczonych na pomoc skazanym oraz ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub na cele społeczne.

§ 2. Zasady gromadzenia środków finansowych, o których mowa w § 1 ustala dyrektor zakładu karnego, po zapoznaniu się z opiniami skazanych.

§ 3. Decyzje o wydatkowaniu zgromadzonych środków finansowych, o których mowa w § 1 wymagają zatwierdzenia przez dyrektora zakładu karnego.”;

91) w art. 138:

a) w § 1 skreśla się pkt 6,

b) w § 1 w pkt 7 liczbę „30” zastępuje się liczbą „24”,

c) w § 1 w pkt 8 wyrazy „14 dni” zastępuje się wyrazami „7 dni”,

d) w § 1 w pkt 8 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 9-13 w brzmieniu:

„9) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej,

10) pochwałą,

11) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych lub wychowania fizycznego,

12) zezwolenie na odbywanie widzeń we własnej odzieży,

13) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz wyrobów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym.”;

92) w art. 139:

a) w § 1 po wyrazie „zwolniony” dodaje się wyrazy „lub połowy kary nie przekraczającej 6 miesięcy”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Wobec skazanego na karę od 10 do 25 lat pozbawienia wolności okres odbytej kary, o którym mowa w § 1, wynosi co najmniej dwie trzecie.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Nagród określonych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 nie przyznaje się tymczasowo aresztowanemu mającemu prawa i obowiązki skazanego i odbywającemu karę pozbawienia wolności.”,

d) w § 3 liczbę „28” zastępuje się liczbą „14”,

e) w § 4 liczbę „28” zastępuje się liczbą „14”,

f) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 20 nagroda wymieniona w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, może być przyznana po odbyciu co najmniej 10 lat kary, a skazanemu odbywającemu karę dożywotniego pozbawienia wolności po odbyciu co najmniej 20 lat kary.”,

g) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę od 10 do 25 lat pozbawienia wolności albo karę

dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.”,

h) po § 6 dodaje się § 6¹ w brzmieniu:

„§ 6¹. Skazanemu na karę od 10 do 25 lat pozbawienia wolności albo na karę dożywotniego pozbawienia wolności można udzielać przepustek z zakładu karnego nie częściej niż raz na trzy miesiące, łącznie na okres nie przekraczający 14 dni w roku.”,

i) w § 7 po zdaniu pierwszym dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Dyrektor zakładu karnego może upoważnić kierownika wyodrębnionego oddziału do przyznawania nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7.”,

j) dodaje się § 8 w brzmieniu:

„§ 8. W razie wystąpienia, po przyznaniu nagrody, określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, nowych okoliczności uzasadniających przypuszczenie, że skazany w czasie pobytu poza zakładem karnym nie będzie przestrzegał porządku prawnego, dyrektor zakładu karnego może podjąć decyzję o zamianie nagrody na inną.”;

93) w art. 140 w § 1 wyrazy „art. 141 § 4” zastępuje się wyrazami „art. 141¹ i w art. 165 § 2”;

94) w art. 141:

a) w § 3 po wyrazach „dyrektor zakładu karnego” dodaje się wyrazy „lub osoba przez niego upoważniona”,

b) skreśla się § 4;

95) po art. 141 dodaje się art. 141¹ w brzmieniu:

„Art. 141¹. § 1. W wypadkach losowych skazanemu można zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, na czas nie przekraczający 5 dni, w miarę potrzeby pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej lub w asyście innej osoby godnej zaufania.

§ 2. W stosunku do osadzonych w zakładzie karnym typu zamkniętego zezwolenia, o którym mowa w § 1, udziela sędzia penitencjarny, a w wypadkach nie cierpiących zwłoki – dyrektor zakładu karnego, informując o tym sędziego penitencjarnego.

§ 3. Skazanemu zakwalifikowanemu jako stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego, o którym mowa w § 1, udziela się pod konwojem funkcjonariuszy służby więziennej.”,

§ 4. Udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, tymczasowo aresztowanemu mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności wymaga zgody organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.”;

96) w art. 143

a) w § 1 w pkt 8 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) pozbawienie lub ograniczenie widzeń na okres do 3 miesięcy.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Karę dyscyplinarną, o której mowa w § 1 pkt 8 można wymierzyć skazanemu, który popełnił przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek. Kara ta polega na

osadzeniu skazanego pojedynczo w celi oraz uniemożliwieniu mu kontaktu z innymi skazanymi; w trakcie jej wykonywania skazanego pozbawia się możliwości:

- 1) korzystania z widzeń i samoinkasujących aparatów telefonicznych,
- 2) korzystania ze sprzętu audiowizualnego i komputerowego,
- 3) bezpośredniego uczestniczenia, wspólnie z innymi skazanymi, w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii; na żądanie skazanego należy mu jednak umożliwić bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwie w warunkach uniemożliwiających mu kontakt z innymi skazanymi,
- 4) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy,
- 5) dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych,
- 6) otrzymywania paczek żywnościowych,
- 7) uczestniczenia w nauczaniu i zatrudnieniu poza celą,
- 8) korzystania z własnej odzieży, obuwia oraz wyrobów tytoniowych.”;

97)w art. 144 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną zawiera określenie przekroczenia popełnionego przez skazanego.

§ 4. Decyzję o ukaraniu karą dyscyplinarną sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają – również innym skazanym lub innym osobom. Przepis ten ma zastosowanie również do decyzji o uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego.”;

98)w art. 145:

a) w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 8 lekarz lub psycholog wydaje pisemną opinię o zdolności skazanego do odbycia tej kary.”;

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przed wymierzeniem kar dyscyplinarnych, określonych w art. 143 § 1 pkt 4 i 5, skazanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub otrzymywanie paczek o większym ciężarze albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.”;

99)w art. 146 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor zakładu karnego postanowi inaczej.”;

100) w art. 147:

a) w § 2 po wyrazie „samouszkodzenia” dodaje się przecinek i wyrazy „w trakcie stosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

- „§ 3. Termin wykonania kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 4 biegnie od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym wymierzono tę karę.
- § 4. Przedawnienie wykonania kary dyscyplinarnej nie biegnie w czasie wykonywania takiej samej kary, wymierzonej wcześniej.”;
- 101) skreśla się art. 152;
- 102) w art. 153:
- w § 2 skreśla się zdanie drugie,
  - dodaje się § 5 w brzmieniu:
„§ 5. Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielania dalszych przerw oraz do udzielania przerwy, o której mowa w § 3, jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy.”;
- 103) skreśla się art. 155;
- 104) art. 158 otrzymuje brzmienie:
„Art. 158. Wniosek o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 344 § 3 i 4 kodeksu karnego może złożyć również dowódca jednostki. Termin zawity do złożenia wniosku upływa w dniu ukończenia służby przez żołnierza.”;
- 105) skreśla się art. 159;
- 106) skreśla się art. 160;
- 107) w art. 161
- w § 3 wyrazy „w art. 77 § 2 lub art. 78” zastępuje się wyrazami „w art. 80”,
  - w § 3 wyrazy „przed upływem 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia” zastępuje się wyrazami „przed upływem 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia”;
- 108) w art. 163
- w § 2 wyrazy „w art. 80 § 1 i 2” zastępuje się wyrazami „w art. 81 § 1 i 2”, natomiast wyrazy „w art. 72 § 1” zastępuje się wyrazami „w art. 75 § 1”,
  - skreśla się § 3;
- 109) w art. 165 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Skazanemu można zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, łącznie na czas do 7 dni, w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy. Zezwolenie na opuszczenie zakładu można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego. Zezwolenia udziela dyrektor zakładu karnego.”;
- 110) w art. 166: w § 3 wyrazy „nie dysponują wystarczającymi środkami własnymi, otrzymują” zastępuje się wyrazami „nie dysponują wystarczającymi środkami własnymi i nie mają zapewnionych na wolności dostatecznych potrzeb życiowych mogą otrzymać”;
- 111) w art. 167:
- w § 2 wyrazy „w art. 72 § 1” zastępuje się wyrazami „w art. 75 § 1”,
  - § 4 otrzymuje brzmienie:
„§ 4. Czas trwania dozoru, o którym mowa w § 1, nie może przekraczać 2 lat; czasu tego nie określa się z góry. Sąd penitencjarny może orzec

o zaniechaniu dozoru, jeżeli skazany nie przestrzega poleceń sądowego kuratora zawodowego lub nie wykonuje nałożonych obowiązków.”;

112) po art. 167 dodaje się art. 167¹ w brzmieniu:

„Art. 167¹. § 1. Przy zwolnieniu z zakładu karnego skazany otrzymuje, za pokwitowaniem znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

§ 2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego, zaświadczenie o zatrudnieniu, informację o aktualnych wynikach lekarskich badań diagnostycznych oraz kartę informacyjną z przeprowadzonego leczenia szpitalnego, a skazany wymagający leczenia - również skierowanie do specjalisty lub do szpitala, jeżeli takie są wskazania lekarskie.

§ 3. Jako ekwiwalent pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 166 § 3, skazany może otrzymać przy zwolnieniu stosowną do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, bilet na przejazd, a także artykuły żywnościowe na czas podróży. Decyzje w tym zakresie podejmuje dyrektor zakładu karnego.

§ 4. Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do publicznego zakładu opieki zdrowotnej, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

§ 5. Przepis § 4 ma zastosowanie, jeżeli osoba zwolniona wyraża zgodę na dalsze leczenie w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w indywidualnej dokumentacji medycznej. W razie niemożności wyrażenia tej zgody przez osobę zwolnioną, decyzję o pozostawieniu jej na leczeniu w zakładzie karnym, podejmuje dyrektor zakładu karnego na wniosek lekarza zakładu karnego.

§ 6. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania, administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia.

§ 7. Jeżeli osoba, o której mowa w § 4, nie wyraża zgody na dalsze leczenie w zakładzie karnym, lekarz zakładu karnego poucza ją o możliwych następstwach zdrowotnych odmowy leczenia. Fakt odmowy powinien być potwierdzony podpisem zwolnionego w indywidualnej dokumentacji medycznej, a w wypadku odmowy podpisu - notatką służbową na tę okoliczność.”;

113) w art. 173 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Do zakresu działania sądowego kuratora zawodowego należy w szczególności:

- 1) kontrolowanie zachowania skazanego w okresie próby,
- 2) składanie wniosków o zmianę okresu próby w sprawach dotyczących wykonywania postanowienia o warunkowym zwolnieniu,
- 3) składanie wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonania tych obowiązków albo o oddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru,

- 4) składanie wniosków o odroczenie lub o przerwę wykonania kary lub o odwołanie odroczenia lub przerwy wykonania kary,
  - 5) składanie wniosków o warunkowe zwolnienie i o odwołanie warunkowego zwolnienia,
  - 6) składanie wniosków o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono oraz o wykonanie kary zastępczej,
  - 7) składanie wniosków o wszczęcie postępowań dotyczących wykonania kary ograniczenia wolności,
  - 8) udzielanie pomocy ze środków specjalnych przeznaczonych na pomoc postpenitencjarną,
  - 9) branie udziału w posiedzeniach sądu w przedmiocie wykonywania kar dodatkowych związanych z poddaniem sprawcy próbie, jeżeli sprawca oddany był pod dozór lub w sprawach wszczętych na wniosek kuratora.”;
- 114) w art. 176 wyrazy „Rada Ministrów” zastępuje się wyrazami „Minister Sprawiedliwości” oraz skreśla się wyrazy „organizację kuratorskiej służby sądowej”;
- 115) w art. 178 w § 1 i 2 po wyrazach „zawieszeniu wykonania kary” i „wykonania zawieszony kary” dodaje się wyrazy „pozbawienia wolności”;
- 116) po art. 179 dodaje się Oddział 1¹ o tytule „Pozbawienie praw rodzicielskich lub opiekuńczych”
- 117) w dodanym Oddziale 1¹ dodaje się art. 179¹ w brzmieniu:
„179¹. § 1. W razie skazania na karę pozbawienia praw rodzicielskich lub opiekuńczych sąd przesyła odpis wyroku sądowi opiekuńczemu właściwemu dla miejsca zamieszkania dziecka, nad którym skazany sprawuje władzę rodzicielską lub opiekę.
§ 2. Sąd opiekuńczy postępuje w myśl przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.”
- 118) w art. 182 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów zobowiązany jest cofnąć uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu.”;
- 119) w art. 184 wyrazy „takiego środka” zastępuje się wyrazami „takiej kary dodatkowej”, natomiast wyrazy „tego środka” zastępuje się wyrazami „tej kary dodatkowej”;
- 120) w art. 186 wyrazy „art. 72 § 1” zastępuje się wyrazami „art. 75 § 1”;
- 121) w art. 192 wyrazy „tego środka” zastępuje się wyrazami „tej kary dodatkowej”;
- 122) art. 200 otrzymuje brzmienie:
„Art. 200. § 1. Środki zabezpieczające związane z umieszczeniem sprawcy w zakładzie zamkniętym, przewidziane w kodeksie karnym, wykonuje się w zakładach psychiatrycznych i zakładach leczenia odwykowego.
§ 2. Zakłady psychiatryczne, o których mowa w § 1, mogą być organizowane jako:
1) zakłady dysponujące warunkami podstawowego zabezpieczenia,
2) zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia,

3) zakłady dysponujące warunkami maksymalnego zabezpieczenia.

§ 3. Zakłady leczenia odwykowego, o których mowa w § 1, mogą być organizowane jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 4. Zakłady, o których mowa w § 2 pkt 1 i 2 podlegają właściwej jednostce samorządu terytorialnego.

§ 5. Zakłady, o których mowa w § 2 pkt 3 podlegają ministrowi do spraw zdrowia.”;

123) po art. 200 dodaje się art. 200¹-200³ w brzmieniu:

„Art. 200¹. Do zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami maksymalnego zabezpieczenia kieruje się sprawcą, jeżeli:

1) jego powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób, lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości, nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia,

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Art. 200². Do zamkniętego zakładu psychiatrycznego lub leczenia odwykowego dysponującego warunkami wzmocnionego zabezpieczenia kieruje się sprawcą, jeżeli:

1) jego zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości, nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego, dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia,

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego lub leczenia odwykowego, dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Art. 200³. Do zamkniętego zakładu psychiatrycznego lub leczenia odwykowego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcą nie spełniającego kryteriów, o których mowa w art. 200¹ i 200².”;

124) art. 201 otrzymuje brzmienie:

„Art. 201. § 1. W celu zapewnienia właściwego miejsca wykonywania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 200 § 1 i 2, minister właściwy do spraw zdrowia powołuje komisję psychiatryczną do spraw środków zabezpieczających.

§ 2. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego, sąd, po zasięgnięciu opinii komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających określa rodzaj zakładu, o którym mowa w art. 200 § 2 lub 3 i przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy, właściwej stacji pogotowia ratunkowego, właściwej

jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia i polecenie przyjęcia-kierownikowi właściwego zakładu.

§ 3. Jeżeli sprawca przebywa w zakładzie karnym albo areszcie śledczym, polecenie doprowadzenia sąd przesyła dyrektorowi tego zakładu lub aresztu, załączając odpis orzeczenia.

§ 4. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, tryb powoływania i zadania komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, jej skład i zasady finansowania, oraz wykaz zamkniętych zakładów psychiatrycznych i leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających, a także ich pojemność i warunki zabezpieczenia, z uwzględnieniem szczegółowych zasad kierowania do takich zakładów, postępowania ze sprawcami w nich umieszczonymi oraz regulamin wykonywania środków zabezpieczających, mając na uwadze, w szczególności poddanie sprawcy umieszczonego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego właściwemu leczeniu lub terapii, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy stwarzającego zagrożenie poza zakładem.”;

125) art. 202 otrzymuje brzmienie:

„Art. 202. Sprawca, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający, objęty jest zaplanowanym i zindywidualizowanym postępowaniem leczniczym, terapeutycznym i rehabilitacyjnym, a także resocjalizacyjnym, którego celem jest poprawa stanu jego zdrowia i zachowania, w stopniu umożliwiającym powrót do życia w społeczeństwie i dalsze leczenie w warunkach poza zakładem.”;

126) w art. 203 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kierownik zakładu zamkniętego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający, nie rzadziej niż co 12 miesięcy przesyła do sądu opinię o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie i o postępach w leczeniu lub terapii; opinię taką obowiązany jest przesłać bezzwłocznie jeżeli w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy uzna, że jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.”;

127) w art. 204 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.”;

128) po art. 204 dodaje się art. 204¹-204³ w brzmieniu:

„Art. 204¹. § 1. Wobec sprawcy umieszczonego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego można stosować środki przymusu bezpośredniego tylko wtedy, gdy sprawca dopuszcza się zamachu przeciwko życiu lub zdrowiu własnemu, życiu lub zdrowiu innej osoby, bezpieczeństwu powszechnemu bądź niszczy lub uszkadza przedmioty znajdujące się w jego otoczeniu, a także gdy jest to konieczne dla dokonania niezbędnych czynności leczniczych, albo zapobieżenia samowolnemu oddaleniu się sprawcy z zakładu.

§ 2. O zastosowaniu przymusu bezpośredniego decyduje lekarz, który określa rodzaj zastosowanego środka przymusu oraz osobiście nadzoruje jego wykonanie. Jeżeli nie jest możliwe uzyskanie natychmiastowej decyzji lekarza, o zastosowaniu przymusu bezpośredniego decyduje pielęgniarka, która jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić lekarza. Każdy wypadek zastosowania przymusu bezpośredniego odnotowuje się w dokumentacji medycznej. O każdym wypadku zastosowania przymusu bezpośredniego kierownik zakładu zawiadamia sąd.

§ 3. Zastosowanie przymusu bezpośredniego polega na przytrzymywaniu, przymusowym zastosowaniu leków, unieruchomieniu lub izolacji.

§ 4. Przed zastosowaniem przymusu bezpośredniego uprzedza się o tym osobę, wobec której środek ten ma być podjęty.

§ 5. W wypadkach określonych w § 1 pogotowie ratunkowe, policja oraz straż pożarna są obowiązane do udzielenia lekarzowi lub pielęgniarce pomocy na ich żądanie.

§ 6. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, sposób stosowania środków przymusu bezpośredniego, zwłaszcza czas ich trwania, a także szczegółowe zasady dokumentowania, mając na uwadze konieczność zachowania szczególnej ostrożności i dbałości o dobro osoby, wobec której przymus jest stosowany oraz wyboru środka przymusu najmniej uciążliwego dla tej osoby.

Art. 204². W zakładach, o których mowa w art. 200 § 2 pkt 2 i 3 oraz w § 3 dopuszcza się kontrolowanie przedmiotów posiadanych przez sprawców oraz pomieszczeń, w których oni przebywają. Art. 116 § 4-6 stosuje się odpowiednio.

Art. 204³. Osobiste kontakty sprawcy przebywającego w zakładzie, o którym mowa w art. 200 § 2 pkt 2 lub 3 albo w § 3 z osobami odwiedzającymi mogą odbywać się tylko za zgodą kierowników tych zakładów. Można odmówić udzielenia takiej zgody, w szczególności gdy kontakty osobiste sprawcy z osobami odwiedzającymi powodują wzrost ryzyka zachowań niebezpiecznych.”;

129) art. 206 otrzymuje brzmienie:

„Art. 206. § 1. Do wykonania orzeczeń w części dotyczącej kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej stosuje się odpowiednio art. 44.

§ 2. W zakresie odraczania, rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 49-51, przy czym okres odroczenia wykonania albo rozłożenia na raty pieniężnej kary porządkowej nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz do obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej, stanowiącej równowartość przedmiotów, które powinny ulec przypadkowi, z tym, że okres odroczenia wykonania tych należności albo rozłożenia na raty nie może przekroczyć 1 roku.”;

130) w art. 208:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Areszty śledcze mogą być tworzone jako samodzielne areszty lub jako wyodrębnione oddziały zakładów karnych i aresztów śledczych. Kilka aresztów może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.”

b) w § 4 po wyrazie „dyrektor” dodaje się średnik i wyrazy „wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik”

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi areszty śledcze, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.”;

131) art. 211 otrzymuje brzmienie:

„Art. 211. § 1. Po przyjęciu tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego bezzwłocznie zawiadamia się o tym organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany ma prawo, bezzwłocznie po osadzeniu go w areszcie śledczym, zawiadomić o miejscu swojego pobytu osobę najbliższą albo inną osobę, stowarzyszenie, organizację lub instytucję, a także swojego obrońcę. Tymczasowo aresztowany cudzoziemiec ma ponadto prawo powiadomić właściwy urząd konsularny, a w razie braku takiego urzędu – właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego zwalnia się w dniu, w którym upływa termin zastosowania tymczasowego aresztowania.

§ 4. Bezpośrednio przed zwolnieniem z aresztu śledczego tymczasowo aresztowanemu udziela się stosownych informacji mających na celu przygotowanie go do życia po zwolnieniu, w tym także o zakresie pomocy postpenitencjarnej oraz o instytucjach i organach udzielających tej pomocy.

§ 5. Administracja aresztu śledczego jest obowiązana udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

§ 6. Wykonywanie tymczasowego aresztowania ustaje po rozpoczęciu wykonywania środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93 § 1 i art. 95 § 1 kodeksu karnego.

§ 7. W wypadku skierowania do wykonania orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego, wymienionego w § 6 wobec osoby tymczasowo aresztowanej także w innej sprawie, wykonanie tego środka następuje po uchyleniu w tej sprawie tymczasowego aresztowania.”;

132) w art. 212 w § 1 dodaje się zdanie trzecie w brzmieniu:

„Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanego w oddziale i celi mieszkalnej bierze się pod uwagę, w szczególności:

1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych, a także tymczasowo aresztowanych funkcjonariuszy organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, pracowników organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania od pozostałych tymczasowo aresztowanych,

2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym,

3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne,

- 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych,
- 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.”;
- 133) po art. 212 dodaje się art. 212¹ - 212² w brzmieniu:
 „Art. 212¹. § 1. Komisja penitencyjna kwalifikuje tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu oraz dokonuje, co najmniej raz na trzy miesiące, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie. O podjętych decyzjach zawiadamia się organ dysponujący.
 § 2. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego aresztu. Przepisy art. 88¹, art. 88² pkt 1-8 i 10 stosuje się odpowiednio.
 Art. 212². § 1. Tymczasowo aresztowanego poddaje się badaniom osobopoznawczym, w zakresie niezbędnym dla zapobiegania wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie. Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, dokonuje się ich na zasadach określonych w art. 83 § 1 i 2 oraz art. 84 § 3.
 § 2. O zarządzeniu badań psychiatrycznych zawiadamia się organ dysponujący.”;
- 134) w art. 213 wyrazy „organ stosujący tymczasowe aresztowanie lub” skreśla się;
- 135) w art. 216 w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
 „Tymczasowo aresztowany nie może posiadać środków łączności, urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji, sprzętu komputerowego, a także, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego.”;
- 136) po art. 216 dodaje się art. 216¹ w brzmieniu:
 „Art. 216¹. § 1. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach, tymczasowo aresztowany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa lub organ dysponujący zarządzi inaczej.
 § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do tymczasowo aresztowanego żołnierza służby czynnej. W czasie czynności procesowych występuje on w umundurowaniu, z oznakami posiadanych stopni wojskowych, a jeżeli nie posiada właściwego umundurowania, korzysta z innej własnej odzieży, bielizny i obuwia.”;
- 137) art. 217 otrzymuje brzmienie:
 „Art. 217. § 1. Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wyrażeniu zgody przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. Widzenia podlegają nadzorowi administracji aresztu śledczego. Rozmowy w trakcie widzeń podlegają kontroli administracji. Organ dysponujący w wyjątkowych,

szczególnie uzasadnionych wypadkach, może zezwolić na udzielenie widzenia w inny sposób.

§ 2. W wypadku tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212¹, udzielenie widzenia następuje wyłącznie w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym; na żądanie osoby odwiedzającej widzenia udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.”;

138) po art. 217 dodaje się art. 217¹-217³ w brzmieniu:

„Art. 217¹. § 1. Korespondencja tymczasowo aresztowanego podlega cenzurze lub zatrzymaniu przez organ, do którego dyspozycji pozostaje, chyba że organ ten zarządzi inaczej. Podlega też nadzorowi administracji aresztu śledczego.

§ 2. Jeżeli organ dysponujący nie zarządzi cenzurowania lub zatrzymania korespondencji tymczasowo aresztowanego, decyzję o zatrzymaniu lub cenzurze korespondencji może podjąć, ze względu na bezpieczeństwo aresztu śledczego lub ochronę interesu społecznego dyrektor, który powiadamia tymczasowo aresztowanego, sędziego penitencjarnego, oraz organ do dyspozycji którego tymczasowo aresztowany pozostaje o przyczynach jej ocenzurowania lub zatrzymania.

§ 3. Jeżeli organ dysponujący nie zarządzi cenzurowania lub zatrzymania korespondencji tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212¹, stosuje się odpowiednio przepis art. 88² pkt 9.

Art. 217². § 1. Korespondencję urzędową administracja aresztu śledczego bezzwłocznie doręcza lub podaje do wiadomości tymczasowo aresztowanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór lub przyjęcie jej treści do wiadomości. W razie odmowy potwierdzenia czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub potwierdzeniu odbioru.

§ 2. Tymczasowo aresztowany otrzymuje od administracji aresztu śledczego pisemne potwierdzenie odbioru wysyłanej przez niego korespondencji urzędowej.

§ 3. Korespondencję tymczasowo aresztowanego, w tym także korespondencję z organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczypospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, Rzecznikiem Praw Obywatelskich oraz organami państwowymi i samorządowymi, przesyła się do adresata za pośrednictwem organu dysponującego.

Art. 217³. § 1. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez niego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługę religijną lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowany nie może korzystać z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej.

§ 3. Udzielenie tymczasowo aresztowanemu zezwolenia, o którym mowa w art. 141¹ § 1 wymaga zgody organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.”;

- 139) w art. 220 wyrazy „Z pieniędzy tymczasowo aresztowanego” zastępuje się wyrazami „Ze środków finansowych otrzymywanych przez tymczasowo aresztowanego”;
- 140) art. 221 otrzymuje brzmienie:
„Art. 221. § 1. Tymczasowo aresztowanemu wyróżniającemu się przestrzeganiem porządku wewnętrznego w areszcie śledczym oraz zasad określonych w regulaminie wykonywania tymczasowego aresztowania mogą być przyznawane nagrody.
§ 2. Nagrodami są:
1) zezwolenie na indywidualny wystrój celi mieszkalnej,
2) dodatkowy lub dłuższy spacer,
3) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej lub otrzymanie paczki przekraczającej dopuszczalny ciężar,
4) indywidualne odstępstwo od porządku wewnętrznego aresztu śledczego, w zakresie ustalonym przez dyrektora aresztu śledczego,
5) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych lub wychowania fizycznego,
6) zezwolenie na dłuższe widzenie,
7) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym,
8) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych,
9) nagroda rzeczowa lub pieniężna.”;
- 141) po art. 221 dodaje się art. 221¹ w brzmieniu:
„Art. 221¹. Poruszanie się tymczasowo aresztowanych po terenie aresztu śledczego, nauczanie i zatrudnienie, bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauczaniu religii oraz korzystanie z widzeń, spacerów, kąpieli, zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego, a także ich udział w czynnościach procesowych, odbywa się z uwzględnieniem konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego.”;
- 142) w art. 222:
a) w § 1 wyraz „umyślne” zastępuje się wyrazem „zawinione”,
b) w § 2 dodaje się pkt 6 i 7 w brzmieniu:
„6) pozbawienie prawa do udziału w niektórych zajęciach kulturalno – oświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 3 miesięcy,
7) pozbawienie prawa dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym, na okres do 3 miesięcy.”;
- 143) po art. 222 dodaje się art. 222¹ w brzmieniu:
„Art. 222¹. § 1. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną zawiera określenie przekroczenia popełnionego przez tymczasowo aresztowanego.
§ 2. Decyzję o ukaraniu, uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od

ukarania dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości tymczasowo aresztowanemu.

§ 3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej tymczasowo aresztowany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor aresztu śledczego postanowi inaczej.

§ 4. Przed wymierzeniem kar dyscyplinarnych określonych w art. 222 § 2 pkt 2 i 3, tymczasowo aresztowanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub otrzymywanie paczek o większym ciężarze albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.”;

144) w art. 223 dodaje się § 3-5 w brzmieniu:

„§ 3. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, w stosunku do którego sąd nie sprzeciwił się przeniesieniu do zakładu karnego, a tymczasowo aresztowany wyraził zgodę na stosowanie względem niego regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna klasyfikuje niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o skazaniu.

§ 4. Zgoda, o której mowa w § 3, powinna być potwierdzona podpisem tymczasowo aresztowanego w aktach osobowych przed podjęciem pierwszej decyzji klasyfikacyjnej.

§ 5. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, który nie wyraził zgody na stosowanie względem niego regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna kwalifikuje do tymczasowo aresztowanych, którzy mogą być przeniesieni do zakładu karnego z oddziałem aresztu śledczego.”;

145) po art. 223 dodaje się art. 223¹ w brzmieniu:

„Art. 223¹. § 1. Tymczasowo aresztowany, wobec którego wykonywana jest kara pozbawienia wolności w innej sprawie, korzysta z uprawnień takich jak skazany, z wyjątkiem: widzeń, korespondencji, korzystania z aparatów telefonicznych oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, posiadania przedmiotów w celi, świadczenia opieki lekarskiej, powiadamiania organu dysponującego o zakwalifikowaniu do niebezpiecznych oraz o pozostaniu na leczeniu w zakładzie karnym po zwolnieniu, a także w zakresie udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141¹, a ponadto w innych wypadkach gdy wymaga tego konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego – w zakresie których stosuje się przepisy niniejszego kodeksu dotyczące tymczasowo aresztowanych.

§ 2. Tymczasowo aresztowany, o którym mowa w § 1 nie korzysta z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, a także zezwolenia wymienionego w art. 165 § 2.

§ 3. Organ dysponujący może zarządzić stosowanie wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, również innych przepisów dotyczących tymczasowo aresztowanych.”;

146) w art. 227:

a) w § 1 wyrazy „art. 323 § 3” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 3”;

- b) w § 2 wyrazy „art. 323 § 4” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 4”;
- 147) w art. 228:
  - a) w § 1 wyrazy „art. 323 § 4” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 4”;
  - b) w § 2 wyrazy „art. 323 § 4” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 4”;
- 148) w art. 229 w § 1 wyrazy „art. 323 § 3” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 3”;
- 149) w art. 230:
  - a) skreśla się § 1 oraz oznaczenie § 2,
  - b) wyrazy „art. 323 § 5” zastępuje się wyrazami „art. 331 § 5”;
- 150) w art. 235:
  - a) w § 1 wyrazy „art. 330” zastępuje się wyrazami „art. 338”;
  - b) w § 2 wyrazy „w art. 67 lub 72” zastępuje się wyrazami „w art. 70 lub 75”;
- 151) w art. 237 wyraz „środek” zastępuje się wyrazami „kary dodatkowej”;
- 152) w art. 239 w § 2 wyrazy „art. 342 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 350 § 2”;
- 153) art. 242 otrzymuje brzmienie:

„Art. 242. § 1. Jeżeli w części ogólnej niniejszego kodeksu używa się określenia „skazany”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, należy przez to rozumieć również podejrzanego.

§ 3 . Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, zasadniczą lub zastępczą karę aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 4. Określenie „sąd” bez bliższego sprecyzowania oznacza sąd powszechny lub wojskowy, który wydał wyrok w pierwszej instancji, z tym zastrzeżeniem, że art. 6 § 1, art. 7, art. 8 § 2, art. 10, 13 i 15 oraz art. 18-24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego.

§ 5. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników” oznacza przeciętne wynagrodzenie miesięczne w poprzednim kwartale, obowiązujące od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do celów emerytalno-rentowych.

§ 6. Przez pojęcie nadzoru nad korespondencją rozumie się kontrolę jej zawartości.

§ 7. Przez pojęcie cenzury korespondencji rozumie się zapoznawanie się z treścią pisma.

§ 8. Przez pojęcie zatrzymania korespondencji rozumie się nie przekazanie jej adresatowi i dołączenie do akt osobowych skazanego.

§ 9. Przez pojęcie nadzoru nad widzeniem rozumie się zapewnienie porządku w czasie jego trwania.

§ 10. Przez pojęcie nadzoru rozmowy telefonicznej rozumie się ustalenie, w miarę możliwości, rozmówcy.

§ 11. Przez pojęcie kontroli rozmowy w trakcie widzenia lub telefonicznej rozumie się zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość jej przerwania.

§ 12. Kontrola paczki oznacza sprawdzanie jej zawartości.

§ 13. Użyte w niniejszym kodeksie określenia „kościół”, „inny związek wyznaniowy” należy rozumieć jako kościół, inny związek wyznaniowy o uregulowanej sytuacji prawnej.

§ 14. Przez użyte w art. 91 pkt 7, art. 92 pkt 9 oraz w art. 139 § 3 i 4 określenie „w roku” należy rozumieć okres 12 miesięcy poprzedzających dzień rozpoczęcia korzystania z kolejnej przepustki lub zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 15. Przez użyte w niniejszym kodeksie określenia „zakład pracy”, „komunalny zakład pracy” należy rozumieć pracodawcę jako jednostkę organizacyjną zatrudniającą pracowników.”;

154) art. 248 otrzymuje brzmienie:

„Art. 248. W wypadkach, o których mowa w art. 247 § 1 dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². O takim umieszczeniu należy bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego.”;

155) po art. 248 dodaje się art. 248¹ w brzmieniu:

„Art. 248¹. § 1. W wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów można umieścić osadzonych w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². Przepisu art. 248 zdanie drugie nie stosuje się.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb postępowania właściwych organów w wypadku, o którym mowa w § 1, zwłaszcza gdy liczba osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych przekroczy w skali kraju pojemność tych zakładów o 10%, biorąc pod uwagę, w pierwszej kolejności, konieczność przystosowania pomieszczeń nie wliczonych do pojemności zakładów karnych i aresztów śledczych, do wymogów cel mieszkalnych, a następnie ustawowe uprawnienia innych organów w postępowaniu wykonawczym.”;

156) w art. 249:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia:

1) prowadzenie oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie zwłaszcza ich organizację, warunki, zasady i formy oraz dokumentowanie prowadzonych oddziaływań,

2) wyżywienie w zakładach karnych i aresztach śledczych, w celu ustalenia norm wyżywienia, dziennych stawek budżetowych dla tych norm, zasad wydawania posiłków oraz ich dokumentowanie,

3) warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na uwadze zapewnienie osadzonym odzieży, bielizny, obuwia, środków higieny oraz środków konserwacji, a także wyposażenie pomieszczeń w podstawowy sprzęt kwaterunkowy oraz ich dokumentowanie,

4) załatwianie wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, biorąc w szczególności pod uwagę zasady i tryb przyjmowania i rozpoznawania wniosków, skarg i próśb, a także ich ewidencję i dokumentowanie,

5) ochronę jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, mając na względzie formy organizacyjne ochrony tych jednostek, obowiązki funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz przywiezionych zakładów pracy, realizowane przez nich przedsięwzięcia, działania ochronne i czynności profilaktyczne, postępowanie ze skazanymi, tymczasowo aresztowanymi i ukaranymi, a także warunki wstępu na teren zakładów karnych i aresztów śledczych osób nie będących funkcjonariuszami lub pracownikami Służby Więziennej albo pracownikami przywiezionych zakładów pracy oraz ochronę skazanych i tymczasowo aresztowanych w czasie ich konwojowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej,

6) obronę zakładów karnych i aresztów śledczych w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, pracowników przywiezionych zakładów pracy oraz osadzonych, w wyniku klęsk żywiołowych, a także zagrożeń dla ludzi i środowiska w sytuacjach stanów nadzwyczajnych oraz ich dokumentowanie.”,

b) dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze zarządzenia:

1) czynności administracyjne i rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem depozytu przedmiotów wartościowych i środków pieniężnych osób pozbawionych wolności, uwzględniając w szczególności ewidencjonowanie zdeponowanych środków i przedmiotów, czynności związane z ich przyjmowaniem, przechowywaniem i wydawaniem, w tym gromadzeniem środków pieniężnych na książeczkach oszczędnościowych, tryb przekazywania zdeponowanych środków i przedmiotów między jednostkami organizacyjnymi, czynności związane z rozliczeniem należności za pracę osadzonych, tryb dokonywania zakupów przez osadzonych oraz dokumentowanie tych czynności,

2) czynności administracyjne związane z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności, uwzględniając w szczególności zasady: rejonizacji osadzania w zakładach karnych i aresztach śledczych, przyjmowania, rozmieszczania i zwalniania osadzonych, obliczania okresu wykonywania kary i środka przymusu, wydawanie osadzonych do udziału w czynnościach procesowych oraz postępowania z ich korespondencją, a także dokumentowanie tych czynności,

3) zasady i tryb przeprowadzania kontroli jednostek organizacyjnych Służby Więziennej z uwzględnieniem rodzajów kontroli, jej zakresu i częstotliwości, kompetencji do prowadzenia kontroli, sposobu jej

przeprowadzania i dokumentowania jej przebiegu, a także sposobu ustalania i przekazywania zainteresowanym wyników kontroli,

4) zasady, zakres i formy prowadzenia ewidencji osób pozbawionych wolności przez jednostki organizacyjne Służby Więziennej, określając w szczególności dopuszczalne formy prowadzenia ewidencji,

5) gromadzenie i przetwarzanie danych o osobach pozbawionych wolności przez Kartotekę Skazanych i Tymczasowo Aresztowanych, mając w szczególności na uwadze zakres gromadzonych danych, a także zakres i formy prowadzenia ewidencji osób pozbawionych wolności przez Kartotekę.

§ 5. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze zarządzenia:

1) organizację ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej,

2) szczegółowe zasady prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresu obowiązków funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych,

3) organizację służby zdrowia w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, uwzględniając w szczególności potrzeby i możliwości organizacyjne poszczególnych jednostek.”;

157) po art. 249 dodaje się art. 249¹ w brzmieniu:

„Art. 249¹. Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw wewnętrznych, mogą określić, w drodze rozporządzenia, obowiązki Służby Więziennej i Policji lub innych służb przewidzianych przez ustawę, w zakresie konwojowania podejrzanych, obwinionych, skazanych, ukaranych i tymczasowo aresztowanych oraz sposób finansowania kosztów realizacji tych obowiązków, mając na uwadze sprawną realizację potrzeb wymiaru sprawiedliwości i obniżenie kosztów postępowań karnych.”,

158) art. 250 otrzymuje brzmienie:

„Art. 250. § 1. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, zakres i tryb udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, mając na uwadze konieczność zapewnienia osobom pozbawionym wolności opieki zdrowotnej także przez pozawięzienne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, jeżeli udzielenie takiej opieki przez zakłady przeznaczone dla osób pozbawionych wolności nie jest możliwe, w szczególności z powodu braku wyposażenia zakładów karnych i aresztów śledczych w specjalistyczny sprzęt medyczny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw zdrowia, określają, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, zakres i tryb współdziałania zakładów opieki zdrowotnej ze służbą zdrowia w zakładach karnych i aresztach śledczych w zapewnieniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności, gdy konieczne jest w szczególności natychmiastowe udzielenie świadczenia zdrowotnego ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia osoby pozbawionej wolności, przeprowadzenie specjalistycznego badania, leczenia lub rehabilitacji osoby pozbawionej wolności, a także

zapewnienie świadczenia zdrowotnego osobie pozbawionej wolności korzystającej z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego.”;

159) w art. 259 po wyrazach „z tym że przepisy” dodaje się wyrazy „art. 248¹ oraz”.

Art. 2. W ustawie z dnia 14 grudnia 1994 roku o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2001 Nr 6, poz. 56, Nr 42, poz. 475, Nr 89, poz. 973) w art. 23 w ust. 1 w pkt 2 lit. e otrzymuje brzmienie:

„e – wykonywał pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, jeżeli podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne i fundusz pracy stanowiła kwota co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia.”.

Art. 3. Przepisy niniejszej ustawy stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie.

Art. 4. Czynności procesowe w zakresie postępowania wykonawczego i inne czynności wykonawcze, dokonane przed wejściem w życie niniejszej ustawy z zachowaniem przepisów dotychczasowych, są skuteczne.

Art. 5. W razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się tę ustawę.

Art. 6. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy wydane przed wejściem jej w życie, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie Projektu Nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego

1 marca 2002

Proponowane zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym z 1997 r. są różnej natury i rangi, od drobnych korekt redakcyjnych do istotnych modyfikacji o charakterze merytorycznym.

W pierwszej kolejności zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym są rezultatem istotnych modyfikacji zawartych w Projekcie nowelizacji Kodeksu karnego. Gruntowna nowelizacja, czy jak można by również powiedzieć, wręcz nowe ujęcie Kodeksu karnego z 1997 roku, rodzi szereg prawnych konsekwencji w projekcie Kodeksu karnego wykonawczego. Zmiany te w niektórych przypadkach

mają charakter czysto techniczny, na przykład zmiana numeracji przepisów zaczerpniętych z k.k., albo też mają charakter merytoryczny. Przykładowo można tu podać wprowadzenie regulacji dotyczących wykonania kary dodatkowej pozbawienia praw rodzicielskich i opiekuńczych. Innym przykładem może być rezygnacja z grzywny orzekanej w systemie stawek dziennych na rzecz systemu grzywny orzekanej kwotowo. Istotną część propozycji merytorycznych obejmują zmiany zmierzające do zaostrzenia rygorów odbycia kary pozbawienia wolności. Zmiany te dyktowane są przekonaniem, że skoro istotą kary jest dolegliwość, a kary sprawiedliwej dolegliwość odpowiadająca stopniowi winy sprawcy, to fakt ten musi mieć odzwierciedlenie nie tylko na etapie orzekania, ale również na etapie wykonania kary. Wymierzanie, a co za tym idzie, wykonanie kary sprawiedliwej, jest jedną z głównych przesłanek leżących u podstaw przedstawionych nowelizacji tak w kodeksie karnym, jak i w kodeksie karnym wykonawczym. Obostrzenia wykonania kar pozbawienia wolności mają również inne przyczyny. W pierwszej kolejności należy wymienić wzgląd na potrzebę skutecznej ochrony społeczeństwa przed stwarzającymi zagrożenie niebezpiecznymi przestępcami, zwłaszcza sprawcami poważnych przestępstw.

Jednocześnie pojawia się konieczność zmiany szeregu przepisów dotyczących kwestii szczegółowych. Niektóre przepisy wzbudzały zastrzeżenia i wątpliwości od dawna. Już ponad dwuletnia praktyka stosowania Kodeksu dostarczyła szeregu dalszych. Zachodzi również potrzeba ustawodawczej reakcji na nowe zjawiska i problemy dotyczące wykonywania kar. Praktyka wykazała nietrafność szeregu rozwiązań, które przed ich wprowadzeniem budziły uzasadnione wątpliwości. Rysuje się wreszcie pilna potrzeba dostosowania szeregu unormowań do wymogów Konstytucji RP. Trzeba także uwzględnić zmiany w innych ustawach, choćby zmiany przepisów dotyczących systemu edukacji.

Przede wszystkim, w związku z wymogami Konstytucji RP (art. 31 ust. 3) i czyniącym zadość tym wymogom znowelizowanym art. 4 § 2 Kodeksu, w którym uregulowano, że ograniczenie praw i wolności obywatelskich skazanego może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia konieczne stało się rozbudowanie szeregu unormowań Kodeksu, dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, tymczasowego aresztowania i

środków zabezpieczających związanych z umieszczeniem sprawcy w zakładzie zamkniętym. Skoro „ograniczenia w zakresie korzystania przez skazanych z konstytucyjnych wolności i praw mogą wynikać jedynie z ustawy ..”, należało m. in. „przenieść” całą grupę przepisów z rozporządzeń, w tym głównie regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności do Kodeksu. Status osoby pozbawionej wolności musi być szczegółowo unormowany przepisami Kodeksu i w tym kierunku zmierza szereg proponowanych zmian.

Najliczniejszą grupą przepisów, których zmianę zaproponowano, stanowią przepisy dotknięte wadami natury redakcyjnej, rzadziej logicznej. Ich zmiana nie będzie jednak tylko zabiegiem formalnym. Nieprecyzyjne lub wadliwe brzmienie szeregu z nich wywoływało wątpliwości, które prowadziły do nieprawidłowej albo rozbieżnej interpretacji, a w konsekwencji - do błędnego stosowania.

Inne propozycje zmian wynikają z konieczności uregulowania w Kodeksie karnym wykonawczym szeregu kwestii, które w Kodeksie nie zostały uregulowane. Zdarzają się też przypadki dwukrotnego regulowania w Kodeksie tych samych kwestii.

Istniejące na gruncie dotychczasowego art. 6 § 1 zróżnicowanie sformułowań określających status w postępowaniu wykonawczym skazanego, który według art. 6 § 1 bierze w nim udział „w charakterze strony” i prokuratora, który według art. 21 „jest stroną” w postępowaniu przed sądem, uzasadnia proponowaną zmianę tego przepisu. Zróżnicowanie to może bowiem nasuwać błędny wniosek o innym statusie każdego z tych podmiotów w sądowym postępowaniu wykonawczym.

Potrzebę pozostawiania bez rozpoznania ponawianych, a opartych na tych samych podstawach faktycznych, wniosków oraz skarg i próśb skazanych sygnalizuje przede wszystkim Służba Więzienna.

Wprowadza się zapis, który ma na celu ograniczanie składanych przez skazanych skarg zawierających zwroty wulgarne i obelżywe. Tego typu zwroty i wyrażenia stały się niezwykle częstym elementem agresji kierowanej przez skazanych zwłaszcza wobec funkcjonariuszy służby więziennej.

Sprecyzowania wymaga określona w art. 7 § 2 zdanie drugie właściwość sądu penitencjarnego do rozpoznawania skarg. Aktualne brzmienie tego przepisu może bowiem prowadzić do wniosku, że sąd penitencjarny jest właściwy zawsze wtedy, gdy

skazany odbywa karę pozbawienia wolności, bez względu na to, co jest przedmiotem skargi skazanego, a więc również bez względu na to, czy związana jest ona z odbywaniem kary pozbawienia wolności oraz niezależnie od tego, na decyzję jakiego organu została wniesiona. Mogłoby się więc zdarzyć, że według takiego rozumienia omawianego przepisu sąd penitencjarny byłby właściwy do rozpoznania np. skargi na decyzję sądowego kuratora zawodowego wydaną w sprawie, w której skierowana jest do wykonania kara ograniczenia wolności, a skazany aktualnie odbywa karę pozbawienia wolności orzeczoną w innej sprawie. Takie rozumienie art. 7 § 2 zdanie drugie jest zbyt szerokie, chociaż dopuszczalne z uwagi na jego nieprecyzyjne dotychczasowe brzmienie. Podobny charakter mają proponowane zmiany art. 13 § 3 i art. 34.

Dotychczasowe brzmienie art. 7 § 3 zdanie pierwsze nie zapewniało skazanemu pełnej realizacji prawa do obrony przed niezgodną z prawem decyzją. Należało więc doprecyzować w tym przepisie, że decyzja ta wymaga uzasadnienia, a jej odpis wraz z uzasadnieniem podawany jest do wiadomości skazanemu wraz z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi.

Pominięcie w art. 8 § 1, art. 19 § 1 i art. 22 § 1 „pełnomocnika”, z którego pomocy skazany może korzystać w postępowaniu przed sądem wydaje się uzasadnione, skoro z żadnego przepisu Kodeksu nie wynika, kiedy skazany może ustanowić pełnomocnika, a kiedy obrońcę. Z drugiej strony wiadomo, że pełnomocnik skazanego, będący adwokatem (art. 8 § 3), to nikt inny niż obrońca, zaś obrońcą w postępowaniu karnym może być tylko adwokat (art. 82 k.p.k.).

Stosownie do treści art. 223 § 2 możliwe jest w pewnych sytuacjach stosowanie wobec osób tymczasowo aresztowanych skazanych wyrokiem sądu pierwszej instancji regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności. Dlatego też informacje o skazanym potrzebne są administracji jednostek penitencjarnych niezwłocznie po wydaniu takiego wyroku. W tym kierunku zmierza proponowane w art. 11 § 2 uregulowanie, że „sąd pierwszej instancji po wydaniu wyroku skazującego przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego posiadane w sprawie informacje dotyczące osoby skazanego, w tym dane o uprzedniej karalności oraz zastosowanych wobec niego środkach wychowawczych i poprawczych, odpisy orzeczeń i opinii

lekarskich oraz psychologicznych, w tym stwierdzających u skazanego uzależnienie od alkoholu, środków psychotropowych i odurzających, a po uprawomocnieniu się wyroku - na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu - również akta sądowe”.

Wykładnia językowa art. 13 § 3, a zwłaszcza zawartej w nim dyrektywy, iż na postanowienie w przedmiocie określonym w § 1 przysługuje zażalenie organowi wykonującemu orzeczenie, może prowadzić do wniosku, że zażalenie takie przysługuje m. in. sądowi, sądowi penitencjarnemu, prezesowi sądu, upoważnionemu sędziemu i sędziemu penitencjarnemu. Takie stanowisko, wynika z niewłaściwego brzmienia omawianego przepisu i jest oczywiście niesłuszne. Stąd też proponowane w cyt. przepisie ograniczenie kręgu organów postępowania wykonawczego uprawnionych do składania zażaleń w przedmiocie określonym w art. 13 § 1 lub § 2.

Wprowadzenie art. 16 (nie miał on odpowiednika w poprzednim Kodeksie) i to o takiej treści było wadliwe. Jego istnienie może sugerować, że w postępowaniu wykonawczym nie ma zastosowania art. 100 § 2 i 6 k.p.k. (w zw. z art. 1 k.k.w.). Tak nie jest, bowiem w art. 16 pominięto potrzebę doręczenia postanowień i zarządzeń obrońcy skazanego a także innym osobom w przypadkach, w których przysługuje im prawo do składania zażaleń. Pominięto też normę gwarancyjną, którą zawiera art. 100 § 6 k.p.k. a także obowiązek zawiadamiania stron o treści decyzji w sytuacji, gdy nie przysługują im środki zaskarżenia. Zupełnie niepotrzebnie mają zatem obecnie zastosowanie – w zakresie doręczania stronom postanowień i zarządzeń, względnie zawiadomień o ich treści – zarówno art. 16 k.k.w. jak i art. 100 § 2 i 6 k.p.k. Przy proponowanej zmianie art. 7 § 3, istnienie art. 16 staje się zbędne. W przypadku jego skreślenia będzie miał w pełni zastosowanie w postępowaniu wykonawczym art. 100 § 2 i 6 k.p.k. (w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.), podobnie, jak ma to miejsce z poprzedzającymi go przepisami Rozdziału 11 k.p.k. Dlatego też proponuje się skreślenie art. 16.

Proponowana zmiana art. 20 zmierza do „uwolnienia” sądów apelacyjnych od rozpoznawania środków odwoławczych od decyzji procesowych sądów okręgowych, nie tylko z zakresu postępowania penitencjarnego. Wprowadzono w tym przepisie tzw. „instancję poziomą”, gdzie zażalenia na postanowienia sądów okręgowych wydawane w postępowaniu wykonawczym będzie rozpoznawał sąd okręgowy w składzie trzech sędziów. Zakłada się, że proponowana zmiana spowoduje przyspieszenie

rozpoznawania spraw odwoławczych w postępowaniu wykonawczym. Sprawy te będą bowiem rozpoznawane w siedzibie sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie. Ponadto, przyjęcie proponowanego rozwiązania powinno w znaczący, jak się wydaje, sposób ograniczyć obciążenie sądów apelacyjnych.

Przy okazji, proponuje się, zmianę dotychczasowego art. 20 § 2 w celu wyeliminowanie wątpliwości, które dały już podstawę do rozbieżności w literaturze i orzecznictwie. Z proponowanego brzmienia tego przepisu wynika w sposób nie budzący już żadnych wątpliwości, że w razie nie przychylenia się do zażalenia, sąd nie wydaje postanowienia. Podobne unormowanie zawiera przepis art. 463 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Proponowane wprowadzenie w art. 22 § 1 zdanie pierwsze sądowego kuratora zawodowego jako organu biorącego udział w posiedzeniach sądu ma na celu zsynchronizowanie tego przepisu z art. 173 § 2, który zawiera katalog uprawnień zawodowego kuratora sądowego w postępowaniu wykonawczym.

Rozszerzenie możliwości odbywania posiedzeń sądu w zakładzie karnym pozwoli w praktyce na szerszy niż dotychczas udział skazanych pozbawionych wolności w posiedzeniach sądu. Tak więc, proponowana zmiana umożliwi praktyczną realizację „powinności” sądu wysłuchania skazanego (interpretowanej w zasadzie jako „obowiązek” sądu) przed podejmowaniem niektórych decyzji procesowych (art. 48, 160 § 2 i szczególnie – art. 178 § 2). Jest to też element realizacji prawa skazanego do obrony.

Proponowana w art. 25 zmiana kolejności zaspokajania roszczeń cywilnych wynikających z przestępstwa powinna, jak się zakłada, poprawić sytuację osób pokrzywdzonych przestępstwem w zakresie szybkości egzekucji tych roszczeń wynikających z orzeczeń karnych i cywilnych.

W dotychczasowym art. 34 zwraca uwagę brak precyzji i pełnej zgodności tego przepisu z innymi, odnoszącymi się do nadzoru penitencjarnego. Zbyt obszerny przedmiotowo wydaje się określony w art. 34 § 1 zakres uprawnień sędziego penitencjarnego do uchylania sprzecznych z prawem decyzji sądowego kuratora zawodowego. Zasadne wydaje się więc ograniczenie tych uprawnień sędziego penitencjarnego do decyzji sądowego kuratora zawodowego wyłącznie w sprawach należących do właściwości sądu penitencjarnego, a więc związanych z udzieleniem przerwy (w przypadku zastosowania art. 153 § 4), warunkowego zwolnienia oraz w

przypadkach wskazanych w art. 164 § 1 i art. 167. Należało też dokładnie określić, komu przysługuje skarga określona w art. 34 § 2 oraz sprecyzować właściwość miejscową sądu penitencjarnego uprawnionego do jej rozpoznania.

Proponowana zmiana art. 38 podyktowana była koniecznością dostosowania przepisów rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie określenia zakresu i trybu uczestnictwa podmiotów wymienionych w art. 38 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego w wykonywaniu kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, a także społecznej kontroli nad ich wykonywaniem (Dz. U. Nr 113, poz. 724) do określonego w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883) wymogu przetwarzania m. in. danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu wyłącznie na podstawie ustawy. Oznacza to, że § 2 pkt 2 i 3 cyt. rozporządzenia nie może stanowić podstawy do przetwarzania takich danych o przedstawicielach określonych w tym rozporządzeniu podmiotów oraz osób godnych zaufania jak karalność za przestępstwo umyślne oraz pozbawienie praw rodzicielskich lub opiekuńczych. Dlatego też cyt. uregulowanie należało przenieść do Kodeksu.

Proponuje się wprowadzić nowe zasady tworzenia środków specjalnych z przeznaczeniem na pomoc postpenitencjarną, których przychodami byłyby środki pieniężne pochodzące z potrąceń w wysokości nie, jak dotychczas 10% lecz 20% wynagrodzenia za pracę skazanych lub ich dochodu z pracy na własny rachunek oraz uzyskane w wyniku wykonania kary dyscyplinarnej, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 7, a także środki pochodzące z dotacji, darowizn, zbiórek i innych źródeł. Proponowane zmiany mają ścisły związek ze zmianami przepisów dotyczących wynagradzania skazanych za pracę (art. 123 i 125). Przewiduje się, że wprowadzenie nowych zasad pozwoli na utrzymanie środków specjalnych przeznaczonych na pomoc postpenitencjarną na dotychczasowym poziomie.

Do brzmienia art. 43 § 1 wprowadza się zmianę likwidującą wyjątkowy charakter udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym i ich rodzinom na rzecz uznania takiej pomocy za zasadę.

Pośród przepisów normujących wykonywanie kary grzywny proponuje się zmienić te z nich, które odnoszą się zwłaszcza do pracy

społecznie użytecznej. Ta zastępcza forma wykonania kary grzywny, ma stanowić dla skazanego dolegliwość pozostającą w proporcji do wymiaru grzywny orzeczonej w wyroku. To samo dotyczy ilości godzin pracy w miesiącu.

Poprzez zmianę art. 44 stwarza się możliwość wyegzekwowania nie uiszczonej grzywny od skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności. Administracja zakładu karnego dysponuje bowiem niezbędną wiedzą o zasobach finansowych skazanego. W tych warunkach nie powinno sprawiać trudności ściągnięcie od skazanego grzywny z jego środków finansowych, na polecenie sądu bezpośrednio przez administrację zakładu karnego, jednak pod warunkiem że nie została do nich skierowana egzekucja.

Pozostawiona sądowi w oparciu o dotychczasowy art. 45 swoboda w kształtowaniu wymiaru pracy społecznie użytecznej nie realizuje wymogu zachowania wspomnianych proporcji, może zatem przekształcić się w dowolność, zniekształcającą stopień dolegliwości kary wynikający z treści wyroku. Dlatego też proponuje się wprowadzenie do Kodeksu kryteriów obiektywnych zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną.

Projekt eliminuje możliwość warunkowego zawieszenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności, jako rozwiązania nieuzasadnionego z kryminalno-politycznego punktu widzenia. Z tych samych względów Projekt zawęża przewidywaną przez art. 51 możliwość częściowego lub całkowitego umorzenia grzywny.

Proponowana zmiana art. 47 § 1 ma na celu uproszczenie i przyspieszenie - z oczywistą korzyścią dla skazanego - zmniejszenia kary zastępczej w przypadku częściowego uiszczenia grzywny po orzeczeniu tej kary. Proponuje się, aby następowało to zarządzeniem sędziego. W oparciu o dotychczasowe przepisy, każde zmniejszenie kary zastępczej wymaga postanowienia sądu, a więc długotrwałej procedury. Ta zaś powoduje często, że skazany pomimo uregulowania grzywny przebywa nadal w zakładzie karnym, nierzadko aż do końca wykonania orzeczonej kary zastępczej.

Proponowane zmiany przepisów dotyczących wykonywania kary ograniczenia wolności są konieczne przede wszystkim w świetle doświadczeń praktyki. Obecnie ten fragment Kodeksu, czyli Rozdział IX, obciążony jest wieloma mankamentami, do których należy zaliczyć zwłaszcza niespójność pomiędzy przepisami zawartymi w tym rozdziale a odnośnymi przepisami Kodeksu karnego, niemal całkowite pominięcie zasad wykonywania kary ograniczenia wolności orzeczonej na podstawie art. 35 § 2 Kodeksu karnego, parokrotne uregulowanie w różnych przepisach tych samych kwestii, w końcu usterki natury redakcyjnej.

Art. 59 § 1 nakłada na sąd obowiązek określania zasad dokonywania potrąceń, a więc wskazania z jakich składników wynagrodzenia mogą być one dokonywane oraz w jaki sposób należy ich dokonywać.

Z kolei, proponowane brzmienie art. 61 § 2 oraz art. 63¹ pozwoli sądowi modyfikować karę ograniczenia wolności orzeczoną również na podstawie art. 35 § 2 Kodeksu karnego. Podobnie, w przypadku zmiany w art. 64, która sprowadza się do tego, że uznanie kary za wykonaną w całości lub w części będzie dotyczyło też kary ograniczenia wolności orzeczonej na podstawie art. 35 § 2 Kodeksu karnego.

Wykonywaniu kary pozbawienia wolności poświęcony jest obszerny bo liczący 101 artykułów Rozdział X Kodeksu. Proponuje się wprowadzenie szeregu zmian w przepisach tego rozdziału o różnym charakterze i różnych przyczynach.

Kierując się potrzebą rozróżnienia młodocianych sprawców będących recydywistami penitencjarnymi wykazującymi z reguły znacznie większy stopień demoralizacji od pozostałych sprawców młodocianych Projekt proponuje wprowadzenie nowego rodzaju zakładów karnych. Przy okazji wspomnieć należy, że Projekt odchodzi od dotychczasowej definicji pojęcia młodocianego przyjętego na gruncie uchwalonego w 1997 roku kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego, na rzecz powrotu do definicji znanej z kodeksu karnego z 1969 roku. Przyjęcie, że granicą dojrzałości społecznej i psychicznej jest 24 rok życia, kłóci się zarówno z poglądami nauki, jak i doświadczeniem życiowym. Wystarczy na tę okoliczność dokonać oceny, jak dojrzałość człowieka ocenia się w aspekcie biologicznym, społecznym czy wreszcie emocjonalnym.

Proponowana zmiana art. 71 wynika z konieczności dostosowania treści zawartego w tym przepisie upoważnienia do wydania aktu wykonawczego do wymagań określonych w art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Powyższe dotyczy również zmian art. 87 § 5, 106 § 4, 129 § 3, 134, 201 § 4, 248¹ § 2, 249 § 3 oraz art. 250 § 1 i 2.

Proponowana zmiana art. 72 zmierza do doprecyzowania zawartej w tym przepisie delegacji do wydania aktu wykonawczego – zarządzenia. Dotyczy to również uzupełnienia art. 249 o § 4 i 5.

Uregulowanie zawarte w art. 76 uzupełniono o zadania komisji penitencjarnej, które dotychczas określone były w regulaminie wykonywania kary pozbawienia wolności. Jest to konsekwencja, o czym wcześniej była mowa, dostosowania przepisów Kodeksu do nowego brzmienia art. 4 § 2 k.k.w., nadanego cyt. ustawą z dnia 29 czerwca 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks Karny wykonawczy. Podobnie jest z nową regulacją, zawartą w art. 79¹ i art. 79², która dodatkowo wynika z potrzeby opracowania indywidualnego programu oddziaływania na skazanego w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności.

Dodanie w art. 80 § 4 i 5 spowodowane jest koniecznością uregulowania przepisem rangi ustawowej tak istotnych kwestii dla sytuacji skazanego jak sposób liczenia początku i końca kary pozbawienia wolności oraz potrzebą wykluczenia rozbieżnych interpretacji w tym zakresie.

Zmiany w art. 81 mają na celu określenie systemów odbywania kary dla osób odbywających zastępczą karę pozbawienia wolności, karę orzeczoną za wykroczenie albo karę porządkową, a także dla osób, wobec których stosowany jest środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności. Ponadto w nowym brzmieniu tego przepisu określa się system odbywania kary dla skazanych, wobec których wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczoną za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu. Kwestie te nie były dotychczas uregulowane.

Zmiana art. 82 § 2 poprzez dodanie pkt 8 i 9 uzupełniającego kryteria klasyfikacyjne o stopień uzależnienia od alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych, a także o charakter popełnionego przestępstwa oraz jego społeczną szkodliwość pozwoli na prawidłowe wykonywanie dyspozycji art. 84 § 2.

Zaproponowane modyfikacje dotyczące kierowania skazanych młodocianych do typów i rodzajów zakładów karnych oraz systemów odbywania kary (nowe brzmienie art. 84 § 3 oraz art. 109) mają na celu złagodzenie trudności, które w praktyce pojawiły się wraz z podniesieniem przez nowy Kodeks karny wykonawczy granicy wieku młodocianego skazanego z 21 do 24 roku życia. Projekt powraca do utrwalonej na gruncie kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego z 1969 roku definicji pojęcia młodocianego. Za rozwiązaniem przyjętym w art. 84 § 3 przemawia średnia długość kar orzekanych przez sądy wobec tej populacji osadzonych. Przy dotychczasowym rozwiązaniu istotna część pracy wykonanej w trakcie badań staje się bezużyteczna wobec tego, że skazani, w wielu przypadkach, w krótkim czasie po zakończeniu badań opuszczają zakład karny.

Natomiast zmiana art. 109 wynika stąd, że zgodnie z najnowszymi opracowaniami Instytutu Żywienia i Żywności, zwiększonej ilości energii i składników odżywczych, niezbędnych do prawidłowego rozwoju organizmu, wymagają osoby, które nie ukończyły lat osiemnastu. W związku z powyższym nie ma uzasadnienia, aby ze zwiększonej normy żywieniowej korzystały osoby, które ten wiek osiągnęły.

Dodanie art. 87¹ gwarantuje skazanym w ustawie możliwość podtrzymywania i utrwalania więzi uczuciowej oraz sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dziećmi do lat 15, przebywającymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Do tej pory kwestię tę regulowano w aktach wykonawczych.

Proponowane dodanie art. 88¹ i art. 88² powoduje, że istotne dla sytuacji prawnej skazanego uznanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego, zasady odbywania kary pozbawienia wolności, a także przesłanki i tryb takiego uznania zamieszcza się w Kodeksie a nie jak dotychczas w regulaminie wykonywania kary pozbawienia wolności.

W art. 89 Projekt wprowadza § 2¹ zgodnie z którym skazanego na karę od 10 do 25 lat pozbawienia wolności można przenieść do zakładu karnego typu półotwartego dopiero po odbyciu przez niego co najmniej dwóch trzecich kary, a do zakładu typu otwartego po odbyciu przez niego co najmniej trzech czwartych kary. Jeszcze dalej idące obostrzenia Projekt przewiduje wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności. W takim przypadku Projekt przesądza, że skazanego można przenieść do zakładu karnego typu półotwartego dopiero po odbyciu przez niego co najmniej 20 lat, a do zakładu karnego typu otwartego po odbyciu co najmniej 25 lat kary.

Rozbudowa przepisów art. 90, 91 i 92, jak również nowy art. 91¹, które teraz dokładniej charakteryzują poszczególne typy zakładów karnych (zamknięty, półotwarty, otwarty) oraz sprecyzowanie w art. 105 podstaw i zakresu ingerencji w prawo skazanego do tajemnicy komunikowania się (komunikowania się skazanych dotyczy również nowe brzmienie art. 242 § 5 - 11) zmierza do wymaganego przez Konstytucję RP uszczegółowienia unormowań Kodeksu. Zgodnie bowiem z normą art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ponadto, proponowane uregulowania porządkują kwestie nadzoru i kontroli nad korespondencją, widzeniami, rozmowami telefonicznymi skazanych oraz otrzymywanymi przez nich paczkami w poszczególnych typach zakładów karnych. W konsekwencji, podstawowe cechy poszczególnych typów zakładów określa ustawa, a nie, jak dotychczas, również regulamin wykonywania kary pozbawienia wolności.

Przy zachowaniu dotychczasowego brzmienia art. 94 skazany na karę aresztu wojskowego mógł odbywać karę tylko w dwóch typach zakładów karnych: otwartym i zamkniętym. Zaproponowana zmiana cyt. przepisu pozwoli skazanym na taką karę odbywać ją, pod pewnymi warunkami, także w zakładach karnych typu półotwartego.

Poprzez zmianę art. 95 § 4 wyraźnie dopuszczono przenoszenie skazanego młodocianego do terapeutycznego systemu odbywania kary pozbawienia wolności, gdy spełnia on warunki z art. 96. Dotychczasowe brzmienie tego przepisu wskazywało bowiem, że do takiego systemu, po spełnieniu warunków określonych w art. 96 można przenieść jedynie skazanego dorosłego.

Dodanie w § 1 art. 96 do wyrazów „zaburzeniami psychicznymi” wyrazu „niepsychotycznymi” wynika z konieczności dostosowania nazewnictwa w Kodeksie do sformułowań zawartych w art. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 19.08.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535). Natomiast do § 2, 3 i 4 art. 96 przeniesiono istotne dla skazanych uregulowania z regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności.

W art. 99 proponuje się skreślić wyrazy „według zasad przewidzianych dla osób ukaranych karą aresztu, w pomieszczeniach do tego przeznaczonych”, gdyż nie istnieją zasady wykonywania kary tylko dla tej grupy osadzonych. W aresztach śledczych nie ma też innych pomieszczeń, niż cele mieszkalne.

Proponowana zmiana art. 102 pkt 1 i art. 115 wynika z konieczności dostosowania terminologii medycznej użytej w Kodeksie do terminologii obowiązującej w przepisach o powszechnej służbie zdrowia oraz potrzeby określenia w Kodeksie zasad udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym pozbawionym wolności. Zmiana ta wiąże się z proponowaną zmianą delegacji ustawowych z art. 250 § 1 i 2 Kodeksu. Zaproponowano też zmianę art. 115 § 2, ponieważ przy zachowaniu dotychczasowego brzmienia tego przepisu istnieje domniemanie, że koszty dodatkowych środków medycznych i leków obciążają budżet Służby Więziennej. Jednoznacznie więc określono, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego po zasięgnięciu opinii lekarza może zezwolić skazanemu, na leczenie przez wybranego przez niego lekarza, jak również na korzystanie z dodatkowych leków i innych środków medycznych, ale w takiej sytuacji wyłącznie na koszt tego skazanego.

Zmiana art. 105 wynika z konieczności określenia w Kodeksie ogólnych przesłanek stosowania nadzoru i cenzury w zakresie kontaktów skazanego z rodziną i innymi osobami bliskimi, a także dostosowania do obowiązujących standardów prawa europejskiego w szczególności zasad, przesłanek i trybu ingerencji dyrektora zakładu karnego w te kontakty. Dlatego też proponuje się utrzymanie zasady, że kontrola i nadzór nad widzeniami i korespondencją uzależnione są od rodzaju i typu zakładu karnego. Wprowadza się jako zasadę prawo skazanego do otrzymywania trzy razy w roku paczki żywnościowej o ciężarze nie przekraczającym 5 kilogramów. Ograniczenie ilości paczek z 12 do 3 w roku uzasadnić należy względami bezpieczeństwa. Paczki bowiem przesyłane w ogromnej ilości służą do przemykania na teren zakładu karnego różnych niedozwolonych przedmiotów, a nawet substancji odurzających i psychotropowych. Paczki otrzymywane przez osoby pozbawione wolności można w praktyce zastąpić przez tak zwany poczęstunek, tj. możliwość zakupu różnego rodzaju artykułów przez rodzinę przychodzącą na widzenie. Osoby pozbawione wolności mają bowiem prawo nabywać w kantynie artykuły za zgromadzone na koncie depozytowym środki finansowe.

Projekt przyjmuje jako zasadę, iż w zakładach karnych typu zamkniętego rozmowy skazanych w trakcie widzeń i telefoniczne podlegają kontroli administracji zakładu karnego, zaś korespondencja cenzurze. Natomiast w przypadku zakładów karnych typu półotwartego Projekt pozostawia możliwość administracji zakładów karnych kontroli rozmów telefonicznych i w trakcie widzenia, jak również cenzury korespondencji. Z kolei w zakładach karnych typu otwartego wprowadzono możliwość nadzoru tak listów, jak i prowadzonych przez skazanych rozmów.

W art. 105 § 4 ustalono kompetencje dyrektora zakładu karnego do zatrzymania korespondencji w zakładach karnych typu zamkniętego i półotwartego, a w zakładach karnych typu otwartego także cenzurowania korespondencji i kontrolowania rozmów, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub ochrona interesu skazanego.

Należy tu z naciskiem podkreślić, iż lansowana przez niektóre środowiska koncepcja kontroli, nadzoru i cenzury kontaktów skazanych ze światem zewnętrznym w poważnym stopniu ograniczająca uprawnienia służby więziennej jest nie do

przyjęcia dla przedstawicieli służby więziennej i może ich zdaniem godzić bezpośrednio w bezpieczeństwo zakładu karnego oraz ochronę społeczeństwa przed przestępczością. Szczególny sprzeciw muszą budzić te propozycje, które dotyczą nadzoru i kontroli administracji penitencjarnej nad korespondencją i widzeniami oraz rozmowami telefonicznymi w zakładach karnych typu zamkniętego. Mianowicie zgodnie z tymi propozycjami w zakładach karnych typu zamkniętego korespondencja skazanych podlegałaby jedynie nadzorowi administracji, to znaczy kontroli zawartości, zaś nadzór nad widzeniami ograniczony byłby do zapewnienia porządku w czasie ich trwania, natomiast nadzór nad rozmowami telefonicznymi polegałby jedynie na ustaleniu rozmówcy skazanego. Konsekwencją powyższych propozycji byłby brak prawnych możliwości zapoznania się przez administrację penitencjarną z treścią korespondencji skazanych jak i ich rozmów telefonicznych oraz możliwości kontrolowania rozmów podczas widzeń. Co prawda propozycje te przewidują w przypadku, gdy wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub ochrona interesu społecznego, możliwość podjęcia decyzji dotyczącej kontrolowania rozmów w trakcie widzeń i telefonicznych. Jednak ze względu na fakt, że musiałyby to być decyzje indywidualne, w praktyce życia więziennego ich wykonanie byłoby na dobrą sprawę niemożliwe.

Nowe uregulowania zawarte w art. 105¹ i 105² przeniesiono do Kodeksu z aktów wykonawczych, z uwagi na ich znaczenie dla sytuacji skazanego oraz zmiany w przepisach (art. 4 § 2), zobowiązujących do uregulowania tych kwestii w ustawie, o czym była już wcześniej mowa. Powyższe dotyczy również uregulowań zawartych w art. 110, 110¹, 111, 112, 113, 113¹, 116, 116¹, 118, 121, 122¹, 124, 136, 136¹ i 167¹.

Dodanie w art. 108 zdania drugiego wynika z nałożonego na administrację zakładu karnego obowiązku zapewnienia skazanemu bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary, gdyż aby możliwe było jego zrealizowanie, na zasadzie wzajemności skazany powinien informować o zagrożeniach dla jego i innych skazanych bezpieczeństwa osobistego, a także unikać tych zagrożeń.

W art. 117 Projekt przewiduje wobec skazanego uzależnionego od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, który nie wyraża zgody na leczenie lub rehabilitację, orzeczenie stosownego leczenia lub rehabilitacji, ale tylko na

wniosek lekarza lub psychologa stwierdzającego uzależnienie. Powyższy wymóg uzależniony jest względami medycznymi.

W § 1 art. 119 wprowadzono rozwiązanie zgodnie z którym nie zalicza się na poczet kary pozbawienia wolności okresu leczenia spowodowanego samouszkodzeniem. Powyższa regulacja służyć ma ograniczeniu dokonywanych przez skazanych samouszkodzeń. Skazani usiłują wpłynąć na sposób wykonania kary i tym samym zakłócić cele, jakie przed wykonaniem tej kary zostały postawione.

Na gruncie obowiązującego art. 120 § 1 zastrzeżenia budziło podniesienie do rangi orzeczenia decyzji dyrektora w zakresie zobowiązania skazanego do naprawienia szkody. W projektowanym art. 120 w § 1 przesądza się, że w takim zakresie dyrektor zakładu podejmuje decyzje.

Poza uzupełnieniem art. 121 o uregulowania zawarte dotychczas w aktach wykonawczych zmieniono również § 6 tego przepisu, ponieważ w dotychczasowym brzmieniu nie respektuje on zasady wykonywania kary w zakładach karnych typu półotwartego lub otwartego wobec skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Uniemożliwia bowiem takim skazanym, skierowanym do odbywania kary do takich zakładów na podstawie art. 89 § 3, zatrudnienie poza terenem zakładu. Należało więc zmienić ten przepis.

Zmiana w art. 122 w § 1 wynika z konieczności nadania skazanemu uprawnienia do wyrażenia woli w przypadku skierowania go do zatrudnienia przy pracach szkodliwych dla zdrowia.

Proponowane zmiany art. 123, 123¹ i 125 w powiązaniu z omawianą wcześniej zmianą art. 43 § 1 mają na celu zmniejszenie kosztów pracy skazanych ponoszonych przez pracodawców i tym samym zwiększenie możliwości zatrudnienia skazanych, dla których obecnie faktycznie nie ma pracy. Zmiany te pozwolą w szczególności:

- zagwarantować skazanym zatrudnionym odpłatnie wynagrodzenie w wysokości nie mniejszej niż 50% najniższego wynagrodzenia pracowniczego, ponieważ skazani nie ponoszą żadnych kosztów związanych z utrzymaniem, wyżywieniem itp.;
- zrezygnować z przekazywania części wynagrodzenia skazanych na dochody budżetowe, ponieważ przy braku ofert pracy ze strony ewentualnych kontrahentów,

istnieje potrzeba obniżenia kosztów pracy skazanych ponoszonych przez pracodawców;

- uregulować potrącanie części wynagrodzenia na cele pomocy postpenitencjarnej wyłącznie w art. 43 z wprowadzeniem jednocześnie zasady potrącania jednakowej części wynagrodzenia lub dochodu wszystkim skazanym, bez względu na rodzaj zatrudnienia;

- zrezygnować z podwyższania wynagrodzeń skazanych, na których ciąży obowiązek alimentacyjny ze względu na to, że środki przeznaczone na podwyższanie wynagrodzeń pochodziły z części przeznaczonej na dochody budżetowe.

Zwiększenie liczby godzin, którą skazany zobowiązany jest przepracować nieodpłatnie z obowiązujących 60 do proponowanych 90 jest uzasadnione ograniczonymi środkami przeznaczonymi na wynagradzania skazanych zatrudnionych przy pracach porządkowych i pomocniczych oraz koniecznością zróżnicowania płac skazanych, zatrudnionych na różnych stanowiskach.

Dodatkowo, regulacja zawarta w art. 123 ujednotacza zasady wynagradzania skazanych za pracę tego samego rodzaju w stosunku do innych osób zatrudnionych u danego pracodawcy oraz określa efektywny czas pracy, dając równocześnie możliwość zatrudniającemu powierzenia skazanemu innej pracy w czasie przestoju za zgodą dyrektora zakładu.

W art. 126 określono sposób gromadzenia środków pieniężnych przekazywanych skazanemu przy zwolnieniu z zakładu karnego. Stanowią je: 50% kwoty zdeponowanej przy przyjęciu do zakładu karnego, nie więcej jednak niż wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników oraz 50% z przypadającej skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę lub dochodu z pracy na własny rachunek, po potrąceniu podatku dochodowego nie więcej niż kwota 4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, a także 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego nie więcej niż kwota 4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników. Zgromadzona kwota podlega uzupełnieniu przy wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

Wprowadzana reforma szkolnictwa oraz konieczność dostosowania przepisów Kodeksu w zakresie obowiązku nauki do Konstytucji RP wymusza zmianę art. 130 § 1 i 3.

Skreślenie pkt 6 w art. 138 w § 1 jest konsekwencją propozycji zrezygnowania z przekazywania części wynagrodzenia za pracę skazanych na dochody budżetowe, z których nagroda była realizowana.

W art. 138 wprowadza się zmianę ograniczającą maksymalną liczbę dni przewidzianą na jednorazowe opuszczenie zakładu karnego z 14 do 7 oraz czas widzenia poza obrębem zakładu karnego z 30 do 24 godzin.

W obowiązującym stanie prawnym niektórzy skazani ze względu na wymiar orzeczonej kary pozbawienia wolności - nie przekraczający 6 miesięcy – nie mogli skorzystać z warunkowego zwolnienia, a w konsekwencji nie mieli uprawnień do nagród określonych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8. Ten stan nierównego traktowania skazanych należało zmienić i w tym kierunku zmierza stosowna propozycja.

W art. 139 wprowadza się obostrzenia w zakresie udzielania wyżej wymienionych nagród. Obostrzenia te wynikają z oceny, iż surowość orzeczonej kary pozbawienia wolności musi korelować z okresem uzyskania najdalej idących nagród, zwłaszcza takich jakimi są przepustki. Trzeba też mieć na względzie to, że sąd orzekając długoterminową karę pozbawienia wolności kieruje się również względem ochrony społeczeństwa przed groźnym, a często do tego niepoprawnym przestępcą. Dlatego proponowane ograniczenia są uzasadnione.

Wydaje się, że nie tylko dyrektor zakładu karnego, ale także upoważniony przez niego kierownik wyodrębnionego oddziału, w tym przede wszystkim oddziału zewnętrznego, któremu podlega nieraz duża liczba skazanych, powinien posiadać, w określonych wypadkach, uprawnienie do przyznawania nagród w postaci chociażby widzeń bezdozorowych poza obrębem jednostki. Podobna argumentacja przemawia za dokonaniem zmiany art. 141 § 3.

Nie można wykluczyć, że w okresie między przyznaniem, a realizacją przyznanej nagrody zaistnieją nowe okoliczności uzasadniające przypuszczenie, że skazany po opuszczeniu zakładu karnego popełni nowe przestępstwo lub wykroczenie albo też nie powróci do zakładu karnego. Proponuje się więc uzupełnić art. 139 o § 8 upoważniający w takiej sytuacji dyrektora zakładu karnego do zamiany nagrody na

inną. Obecnie obowiązujące przepisy dają dyrektorowi zakładu jedynie możliwość anulowania przyznanych nagród poprzez wymierzenie kary dyscyplinarnej, co nie zawsze jest możliwe, np. gdy zachowanie skazanego na terenie zakładu jest właściwe.

Wydaje się, że skazany opuszczający zakład karny przed warunkowym zwolnieniem lub wykonaniem kary powinien być zobowiązany do zgłaszania się do jednostki Policji, podobnie jak to ma miejsce w przypadku korzystania przez niego z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 albo „przepustki losowej”. Do tego też zmierza propozycja zmiany art. 140 § 1.

Poprzez skreślenie § 4 w art. 141 i dodanie art. 141¹ usuwa się lukę w Kodeksie polegającą na tym, że w obowiązującym stanie prawnym zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego może być udzielone osobie tymczasowo aresztowanej nawet bez powiadomienia organu dysponującego (projektowany art. 141¹ § 3). W art. 141¹ proponuje się powrót do znanego z dawnego kodeksu karnego wykonawczego pojęcia „wypadków losowych” zamiast niezwykle szeroko interpretowanego i nadużywanego przez skazanych pojęcia „wypadków szczególnie ważnych”. Ponadto, proponowane uregulowanie usuwa istniejące w praktyce wątpliwości, na czym polegać ma asysta funkcjonariusza, który wobec skazanego realizuje zadania konwojowe (projektowany art. 141¹ § 1). Należy też stwierdzić, że umiejscowienie zasad udzielania zezwoleń na opuszczenie zakładu karnego w wypadkach losowych dla osadzonego w odrębnym artykule Kodeksu jednoznacznie wskazuje na to, iż zezwolenia takie nie są ulgami.

Proponowana zmiana § 3 w art. 143 i pierwszego zdania w § 3 art. 145, a także proponowane dodanie w art. 144 § 3 i 4 oraz w art. 145 i w art. 146 - § 4 powoduje, analogicznie jak wypadku m. in. skazanego uznanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, że istotne dla sytuacji prawnej skazanego zasady odbywania i wymierzania kar dyscyplinarnych zamieszczone są w Kodeksie, a nie jak dotychczas w regulaminie wykonywania kary pozbawienia wolności. Przy okazji, w § 3 i 4 art. 147 określono termin wykonywania kary dyscyplinarnej oraz przedawnienie wykonania tej kary.

Poprzez dodanie w § 2 w art. 147 po wyrazie „samouszkodzenia,” wyrazów „w trakcie stosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego,” likwiduje się dotychczasową wadę tego przepisu, która przy stosowaniu środków przymusu

bezpośredniego, w końcowym okresie biegu terminów wymienionych w art. 147 § 1, uniemożliwiła wymierzanie lub wykonanie kar dyscyplinarnych.

Projekt skreśla normy zawarte w dotychczasowych artykułach 152 i 155 k.k.w., gdyż pozwalają one sądowi penitencjarnemu ponad uzasadnioną miarę modyfikować rozstrzygnięcia sądu orzekającego, mimo iż ten ostatni sąd miał wszechstronną znajomość charakteru sprawy i na jej tle mógł też w możliwie pełny sposób poznać osobowość oraz warunki i właściwości osobiste skazanego. Tak daleko sięgająca ingerencja sądu penitencjarnego w sposób oczywisty narusza jeden z zasadniczych celów kary, jakim jest sprawiedliwa czyli odpowiadająca stopniowi winy reakcja na wyrządzone przez sprawcę zło. Trzeba pamiętać, że wyrok sądu orzekającego podlega w każdym przypadku kontroli instancyjnej, w trakcie której jeśli zachodzą uzasadnione powody, może on ulec niezbędnym modyfikacjom.

Skreślenie art. 156 i 160 uzasadnione jest wprowadzeniem zakresu materii, jaki te artykuły obejmują, do Projektu nowelizacji Kodeksu karnego.

W art. 161 w § 3 wyrazy „przed upływem 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia” proponuje się zastąpić wyrazami „przed upływem 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia” głównie po to, aby umożliwić sądowi rozpoznającemu wniosek o warunkowe zwolnienie zapoznanie się z okresową oceną postępów skazanego w procesie resocjalizacji. Ocena taka dokonywana jest co 6 miesięcy. Półroczny odstęp pomiędzy kolejnymi ocenami podyktowany jest koniecznością uzasadnionego stwierdzenia, że przejawiana przez skazanego wola pracy nad swoimi społecznie pożądanymi postawami ma właściwości cech o charakterze względnie trwałym.

Proponowane zmiany w art. 165, 166 i 167 dotyczą sprecyzowania warunków zwalniania skazanych z zakładów karnych oraz udzielania im pomocy.

Zmiana art. 165 ma na celu wprowadzenie zasady, że określone w tym przepisie zezwolenie na opuszczenie zakładu może przyznać dyrektor tylko takiemu skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego. Zmiana art. 166 reguluje sytuację, gdy nie wszyscy zwalniani osadzeni, nie dysponujący własnymi środkami, powinni otrzymywać pomoc z jednostek penitencjarnych, ponieważ w

momencie zwolnienia mają pełne zabezpieczenie potrzeb bytowych po zwolnieniu ze strony osób najbliższych. Natomiast zmiana art. 167 polega na dookreśleniu trybu i warunków dozoru, o którym mowa w tym przepisie.

Proponowana zmiana brzmienia art. 173 § 2 wynika z konieczności zebrania w jednym przepisie oraz usystematyzowania zadań sądowego kuratora zawodowego i zlikwidowania szeregu powtórzeń normowania tych samych kwestii w różnych przepisach. Konsekwencją tej zmiany jest zmiana brzmienia § 3 w art. 63 oraz skreślenie § 1 w art. 66 i § 3 w art. 163.

Skreślenie w art. 176 wyrazów „organizacja kuratorskiej służby sądowej” oznacza, że materia ta powinna być unormowana w odrębnej ustawie, nie zaś w rozporządzeniu Rady Ministrów. Po tej zmianie art. 176, zawartą w tym przepisie delegację może wykonać Minister Sprawiedliwości.

Proponowane zmiany w art. 178 wynikają z proponowanego w nowelizacji Kodeksu karnego wyłączenia możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności lub kary grzywny orzeczonej jako kara samoistna.

Dotychczasowy art. 182 nie precyzuje, który organ i w jakim zakresie wykonuje orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów. Kwestie te reguluje projektowany art. 182 § 2.

Proponowane zmiany art. 200, 201 oraz dodanie art. 200¹-200³, a także art. 204¹-204³ wynika z sygnalizowanej przez resort zdrowia potrzeby zróżnicowania typów zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego, do jakich kierowani mają być sprawcy, w stosunku do których orzeczono przymusowe umieszczenie w zakładzie zamkniętym, w zależności od warunków zabezpieczenia tych zakładów. Resort zdrowia uznał też za konieczne powołanie komisji do spraw środków zabezpieczających, której zadaniem byłoby koordynowanie spraw w zakresie rozmieszczania sprawców w zakładach zamkniętych, określonych w art. 200 § 2 i 3.

Nowe brzmienie art. 202 precyzuje pojęcia: „właściwe leczenie” i „właściwa terapia”.

Nowe brzmienie art. 203 § 1 usuwa wątpliwości i brak spójności między tym przepisem a art. 203 § 2 i art. 204. W proponowanym art. 203 § 1 jednoznacznie też określono, że kierownik zakładu zamkniętego, w którym wykonuje się środek

zabezpieczający, w określonych w tym przepisie odstępach czasu będzie musiał przesyłać sądowi opinię o stanie zdrowia umieszczonego w tym zakładzie sprawcy, a więc wydaną przez dwóch biegłych psychiatrów (oraz psychologa).

Nowe brzmienie art. 204 zdanie drugie przesądza, że w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego sąd orzeka wyłącznie na podstawie opinii biegłych. Skoro – zgodnie z treścią art. 93 kodeksu karnego – o zastosowaniu środka zabezpieczającego sąd orzeka po wysłuchaniu lekarzy psychiatrów i psychologa, to tak samo powinien postąpić (szczególnie chodzi o opinię psychiatryczną) przy orzekaniu o dalszym stosowaniu środka wymienionego w art. 94 § 1 kodeksu karnego (co do środka określonego w art. 96 § 1 kodeksu karnego kwestię tę rozstrzyga jednoznacznie art. 96 § 3 kodeksu karnego). Ustalenie stanu zdrowia psychicznego i związanych z tym zagrożeń ze strony sprawcy, o których mowa w art. 94 § 1 kodeksu karnego, wymaga wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 193 § 1 k.p.k. Konieczne jest zatem wydanie opinii psychiatrycznej w tym przedmiocie, odpowiadającej wymogom art. 202 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. Nie może jej zastąpić zawiadomienie kierownika zakładu zamkniętego, zwłaszcza że, jak wykazuje praktyka, nie zawsze jest nim specjalista z zakresu psychiatrii.

Art. 206 w dotychczasowym brzmieniu nie określa trybu kierowania do egzekucji zarówno kwoty pieniężnej, stanowiącej równowartość przedmiotów, które powinny ulec przepadkowi, jak też nawiązki na rzecz Skarbu Państwa. Konieczne jest też wyeliminowanie niedopatrzienia, jakie zaistniało przy redagowaniu § 2 art. 206 polegającego na tym, że w aktualnym brzmieniu przepis ten dopuszcza rozłożenie na raty kary pieniężnej na okres nawet do 3 lat.

Zmiany proponowane w rozdziale XV, dotyczącym wykonywania tymczasowego aresztowania zmierzają przede wszystkim do (wspomnianego wyżej, a wymaganego unormowaniami Konstytucji RP) uszczegółowienia regulacji Kodeksu. Ponadto wynikają one z nowego brzmienia art. 4 § 2 Kodeksu. Proponuje się też zmiany dot. organizacji aresztów śledczych.

Proponowana zmiana § 3 i 4 w art. 208 umożliwi, identycznie jak dla zakładów karnych (art. 72 § 1 i 3) organizowanie aresztów śledczych w formie oddziałów

zewnętrznych zakładów karnych lub aresztów śledczych, jak również tworzenie wspólnej administracji dla sąsiadujących aresztów. Dodatkowo określa się osobę kierującą oddziałem zewnętrznym oraz wytyczne do delegacji z § 5.

Zmiany w art. 211 i 212 wynikają z konieczności uregulowania w Kodeksie istotnych kwestii dla sytuacji prawnej tymczasowo aresztowanych, uregulowanych dotychczas w regulaminie wykonywania tymczasowego aresztowania.

Podobnie, w art. 212¹, w którym uregulowano kwestie związane z postępowaniem z osobami tymczasowo aresztowanymi, stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla aresztu śledczego – analogicznie do odpowiednich uregulowań odnoszących się do skazanych.

Z konieczności uregulowania w Kodeksie istotnych kwestii dla sytuacji prawnej tymczasowo aresztowanych, uregulowanych dotychczas w aktach wykonawczych wynikają również zmiany w art. 212², 216 § 1, 216¹, 217 § 1 i 2, 217² – 217³, 221¹, 223 § 3-5 i 223¹, przy czym art. 216 § 1 należało przy tej okazji uzupełnić o zakaz korzystania przez tymczasowo aresztowanych z nowych środków przekazu informacyjnego tj. innych poza aparatem telefonicznym środków łączności przewodowej i bezprzewodowej.

Proponowane w art. 213 skreślenie wyrazów „organ stosujący tymczasowe aresztowanie”, usunie możliwość wydawania dwóch różnych decyzji, co do wykonywania tymczasowego aresztowania w zakładzie leczniczym. O tym powinien decydować jeden organ, a nie, jak jest w chwili obecnej, dwa organy bez ustalonego pierwszeństwa.

Podobny charakter do omawianych do tej pory ma propozycja wprowadzenia do Kodeksu art. 217¹ regulującego kwestie dotychczas uregulowane w regulaminie wykonywania tymczasowego aresztowania tj. cenzurowanie i zatrzymanie, pod pewnymi warunkami, korespondencji tymczasowo aresztowanego przez dyrektora aresztu śledczego w sytuacji, gdy organ dysponujący odstąpi od jej cenzurowania lub zatrzymania.

W Projekcie wprowadza się ograniczenia w zakresie sposobu udzielania widzeń tymczasowo aresztowanym (art. 217). Wprowadzenie tego rodzaju ograniczeń podyktowane jest troską o zagwarantowanie realizacji celów najdalej idącego środka

zapobiegawczego, jakim jest tymczasowe aresztowanie. Z informacji przedstawianych przez służbę więzienną wynika, że nagminnie dochodzi do nadużywania widzeń umożliwiających bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym w sposób sprzeczny z celami, dla których zastosowano ten środek zapobiegawczy (większość zezwoleń dla osób tymczasowo aresztowanych udzielanych przez organy dysponujące określa, że widzenia mają być realizowane przy oddzielnym stoliku; taka ich forma powoduje nie tylko określone zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostek, ale przede wszystkim daje wręcz nieograniczone możliwości dowolnego wpływania na toczące się postępowanie za pośrednictwem osoby odwiedzającej).

Wprowadzenie innego nazewnictwa i rozszerzenie katalogu nagród w art. 221 uzasadnia pogląd, że tymczasowo aresztowanemu można przyznawać nagrody, a nie ulgi, chociażby dlatego aby motywować osoby tymczasowo aresztowane do przestrzegania dyscypliny i porządku w areszcie.

Nie znajduje uzasadnienia karanie dyscyplinarne skazanego za przewinienia popełnione zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, natomiast tymczasowo aresztowanego wyłącznie za przewinienia popełnione umyślnie. Stąd też proponowana zmiana § 1 w art. 222. Z kolei, propozycja dodania pkt. 6 i 7 w § 2 w art. 222 wynika z ubogiego katalogu kar dyscyplinarnych, przewidzianych w Kodeksie dla tymczasowo aresztowanych.

Zasady wymierzania kar dyscyplinarnych również mają istotne znaczenie dla sytuacji prawnej tymczasowo aresztowanego. Dlatego też proponuje się określenie tych zasad w Kodeksie.

Propozycje zmian w art. 242 podyktowane są koniecznością jednoznacznego zdefiniowania pojęć, którymi posługuje się Kodeks.

Proponowane zmiany w art. 248 i 259 oraz wprowadzenie dodatkowego uregulowania w art. 248¹ § 1 pozwoli, jak się wydaje, właściwym organom podjąć odpowiednie działania w przypadku wystąpienia przeludnienia w zakładach karnych i aresztach śledczych. Proponuje się wprowadzenie w projektowanym przepisie art. 248¹ § 1 ogólnej zasady, że w takim wypadku można będzie umieszczać osadzonych w celach mieszkalnych w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m², nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2008 r. Zakłada się, że

ewentualne przeludnienia w zakładach karnych i aresztach śledczych będą miały jedynie charakter przejściowy i zostaną wyeliminowane poprzez m. in. rozbudowę w krótkim czasie bazy istniejących zakładów karnych i aresztów śledczych.

Wprowadzenie delegacji z art. 249¹ pozwoli na precyzyjne rozdzielenie pomiędzy Służbę Więzienną, Policję oraz inne służby przewidziane przez ustawę zadań w zakresie konwojowania osób pozbawionych wolności, co – jak się zakłada – wyeliminuje napięcia kompetencyjne skutkujące organizacyjnymi i logistycznymi zakłóceniami działalności wszystkich organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Wejście w życie ustawy nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

Projekt pozostaje w zgodzie z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, dnia 14 marca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 31 ust. 7 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późn. zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Opiniowany projekt ustawy kompleksowo nowelizuje Kodeks karny wykonawczy. Wprowadzane zmiany regulują przede wszystkim pozycję skazanego w postępowaniu wykonawczym. Sprowadzają się one głównie do obostrzenia warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poprzez np. ograniczenie uprawnień skazanego.

Inne zmiany wynikają – zdaniem projektodawców nowelizacji ustawy - z potrzeby usprawnienia funkcjonowania istniejących rozwiązań prawnych, na co wskazuje praktyka ich stosowania.

Projekt ustawy nowelizuje także art. 23 ust. 1 pkt 2 lit. e ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu poprzez zmniejszenie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne i

fundusz pracy do kwoty co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia w sytuacji przyznania prawa do zasiłku bezrobotnemu, jeżeli wykonywał on pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności.

2. Stan prawa wspólnotowego materii objętej projektem

Generalnie, problematyka karna pozostaje w kompetencjach państw członkowskich Unii Europejskiej. Równocześnie państwa te podejmują współpracę w tej dziedzinie w ramach tzw. III filaru. Współpraca ta, o charakterze międzyrządowym, opiera się na art. 1 pkt 11 Traktatu Amsterdamskiego wprowadzającym zmiany do Tytułu VI Postanowienia w sprawie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych art. 29-42 (dawne art. K1-K14) Traktatu o Unii Europejskiej.

Ponadto można wskazać na przepisy art. 6 [F] Traktatu o Unii Europejskiej nakazujące poszanowanie praw człowieka, w tym przestrzeganie podstawowych praw zagwarantowanych w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podpisanej w Rzymie 4 listopada 1950 roku.

3. Układ Europejski

Żadne z postanowień Układu ustanawiającego stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi (Układ Europejski) nie dotyczy materii objętej zakresem omawianego projektu ustawy.

4. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa wspólnotowego i postanowień Układu Europejskiego

Zakres przedmiotowy projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

5. Konkluzje:

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej ani obowiązkiem dostosowawczym wynikającym z Układu Europejskiego.

Opracował: *Zespół Integracji Europejskiej*

Akceptował: *Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz*

Wiesław Staśkiewicz

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 16 kwietnia 2002 r.

Cena 3,27 zł + 22% VAT

